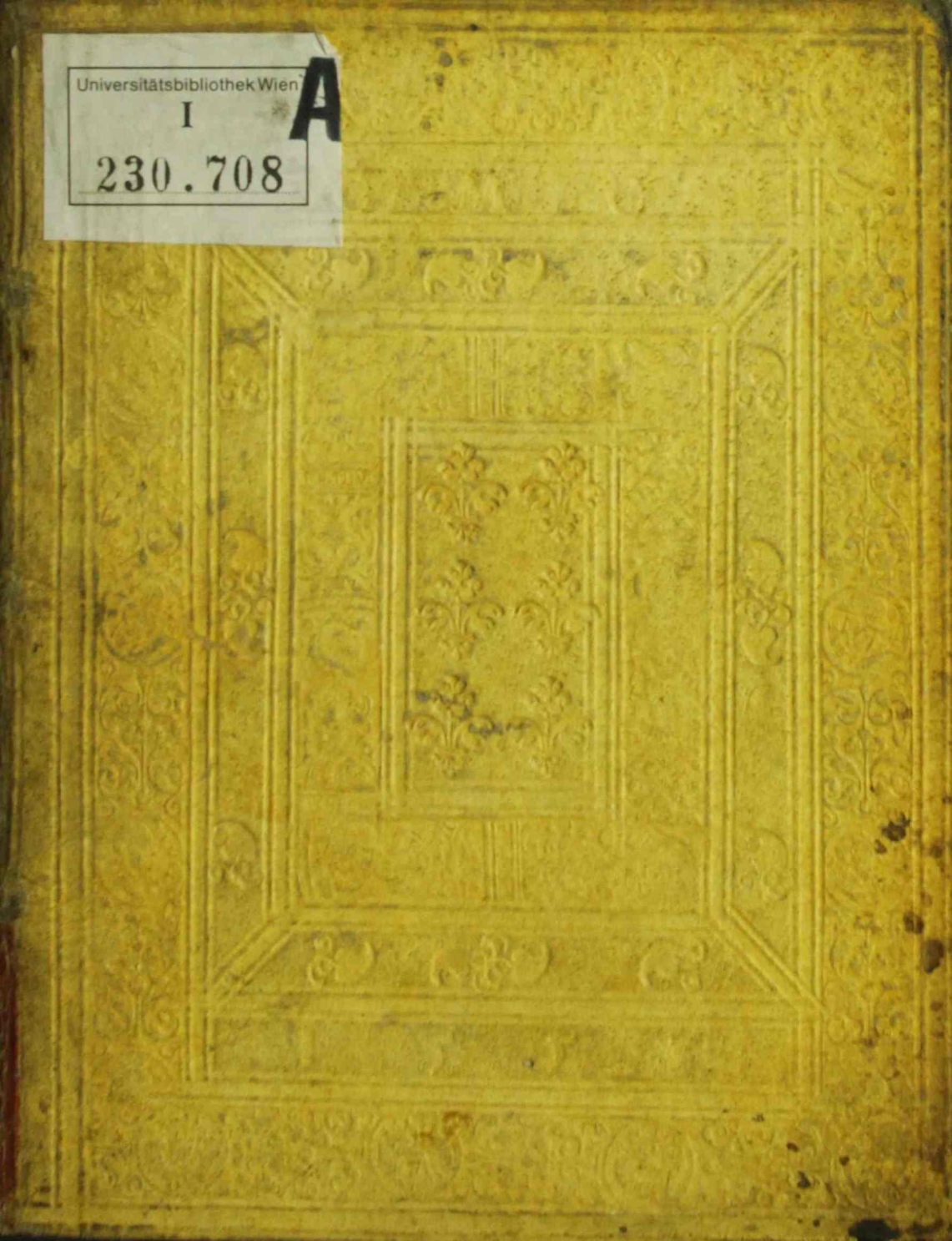

Universitätsbibliothek Wien

I

230.708

~~53~~

O Molnerus C. 1553

J. 77

L 16 C

15. C

~~27. D.~~

Brigabuntus:

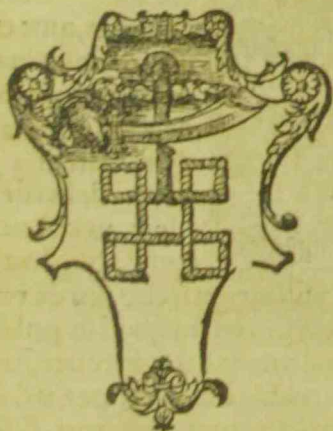
1. Perspectiva communis revisita a G. Hartmann.
2. Engelhartus: de quadrante.
3. Dryander: de annulo astronomico.
4. Glareanus: geographia.

HENRICI

GLAREANI HELVETII,

POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA
Liber unus, ab ipso Authore iam no-
uissime recognitus.

FRIEVRGI BRISGOIAE

Stephanus Melechus Grauius excus-
debat, Anno

M. D. XLIII

CLARISSIMO POLONIAE BARONI, D.

IOANNI A LASKO DECANO ET ADMINI-
stratori Gnezneñ. &c. HENRICVS
Glareanus S. D.

INTER DISCIPLINAS
liberales, quæ citra contro-
uersiam plurimū adferunt
utilitatis uitæ mortalium,
ornatissime uir, mea quid-
em sententiâ præcipuus
locus debetur Geographi-
æ, non tantum ob id,
quod absq; hac cæca est os-
mnis ueterum authorum lectio, surda rerum gesta-
rum narratio, uerum etiam quod in publicis consul-
tationibus, inq; dirimendis controuersijs quoties de-
ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli consi-
lio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Nihilo secius
interim & in priuatis actionibus plurimum adfer-
rens & cōmoditatis, & uoluptatis. Eoq; priscis illis
ceteræ disciplinæ disci solent, hæc etiam edisci; idq;
protinus à teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur
operæ suscepi, partim quod uiderem fatali quadam
calamitate, pessum ire quicquid est liberalium disci-
plinarum: partim quod hæc ars sic est à superioribus
prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel re-
rum

rerum confusione, lectorem, non institutum huius
 disciplinæ principijs ita circumagant, ut semper dis-
 scat, perdiscat nunquam, ne quid interim loquar de
 ijs, qui tradiderunt, quod ipsi non intellexerunt. Nam
 ut Ptolemæi Geographia, summum huius negotij ar-
 tificium, non conuenit rudibus, ita multum erroris est
 in elenchis adiectis. Strabo Homerice Philosophiæ
 admirator, ac diligens rerum omnium indagator,
 Chorographiam nobis uerius quam Geographiam
 tradidit. Ipsius Procli Sphæra nimis concisa est, & ad
 horizonta Græciæ non absq; magna duorum circulo-
 rum cōfusione descripta. Ioannis autem à sacro
 busto (ut uocant) tractatus, in uniuersum quidem à
 me non reijcitur: quæ tamen de parallelis, ac climati-
 bus scripsit, planè mutila sunt, ut in opere nostro de-
 monstrabimus. Stephanus indicem descripsit, cui fi-
 dere multum non ausim. Et nominum mutilatio apud
 eum multum inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio,
 Pomponioq; Mela, quid fructus feret, qui nō imbu-
 tus huius disciplinæ rudimentis accesserit. De Ma-
 crobio, cæterisq; similibus, non habeo pronuciare
 quid sentiam, cum multi eorum, ut penè ueteres om-
 nes, in terræ situ aberrarint. Quoniam autem iuxta
 Faccum, cœpisse dimidium facti est, quo plures ad
 huius disciplinæ studiū accenderemus, uiam aperui-
 mus, ac semitam compendiariam cōmonstrauimus,
 quasiq; filum porreximus, quo citra errorē ex aliorū
 labyrinthis sese lector possit explicare. Et si pate-
 ris, ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem, quan-
 quam arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc li-

EPIST. DEDICATORIA.

bello me gessi, ut candidus lector confessurus sit, me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scriptores suscepisse prouinciam. Ceterum ut hoc quicquid est lucubrationculæ tuo nomini dicarem IOANNES Laskanæ gentis, imo totius regni Poloniæ præcipuū decus, partim in causa fuit hortator, magnus ille ERASMVVS Roterodamus, quē ego uirum cum ipsius maxime merito, ut parentem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamen longe charior esse cœpit, posteaquam animaduerti quanti tu illum faceres: Partim ut tuum desiderium saltem hoc pacto lenirem: Partim ut huic opusculo te uel iudicem præberes, uel protectorem: Postremo, ut iuuentus tuo exemplo prouocata, libentius hasce disciplinas amplecteretur, quas oēs tu ista ætate, ista nobilitate, tãto studio, & amplexus es, & absoluisti. Nimirū non incassum præluxit tibi Reuerend. in Christo pater D. Ioannes à Lasko patruus tuus, Archiepiscopus totius regni Poloniæ, ac ipsius Victoriosissimī, illustrissimiq; SIGISMVNDI Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum recēdere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam, non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum, nascentisq; ecclesiæ lumina. Sed laudum iamdudum sat est. Glareanum nosti, quā ingenue dicat quæ animo sentit, minimeq; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicū decus ac præsidium. Basileæ ex Collegio nostro. Anno à natali Christi,

M. D. XXIX.

HENRICI³

GLAREANI HELVETII, POETAE

Laureati de Geographia Liber.

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD SPHAERAE Astronomicæ notitiam necessarijs,

CAPVT. I.

FIGURA EST QVAE TERMINO,
uel terminis clauditur. Termino, ut circulus. Terminis, ut re-
liquæ figurae.

Terminus est cuiusq; rei finis.

Figura plana est, cuius medium neq; subsultat, neque ab extremis
egreditur.

Circulus est figura plana, una quidem circumducta linea contenta in
cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circumductam li-
neam eiectæ, sibi inuicem sunt æquales.

Circumferentia est linea, quæ circumulum continet, ad quam lineæ rec-
tæ, ac sibi inuicem æquales, educuntur. Hæc autem & ambitus, & cir-
cuius, curuaturaq; & nonnunquam, licet ~~non~~, circulus à Latinis,
dicitur. Græcis uero ~~circulus~~.

Centrum circuli, est punctus ille, à quo omnes lineæ rectæ, ad ambia-
tum circuli eiectæ, inuicem sunt æquales.

1 linea recta est, quæ ex æquo sua puncta interiacet: Vel breuissima
à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineæ Parallele æque distantes sunt, ita, ut si in infinitum protrahā-
tur nunquam concurrat. Quales sunt quæ fiunt à rotis currui, ut hic, b

A

3

Diametrus.

a

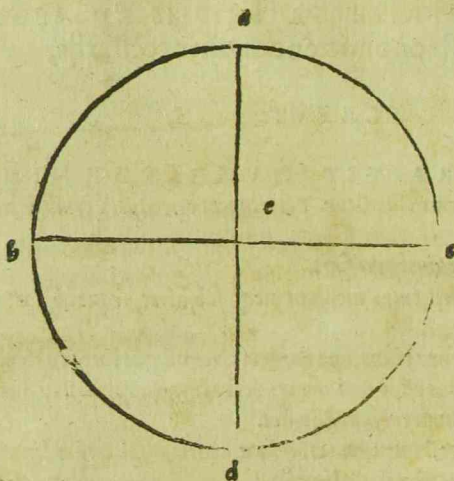
b

Non parallele

HEN. GLAREANI.

Diameter circuli, est quavis linea recta per centrum circuli transiens, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latissime dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

Exemplum harum definitionum a b d c e. tota superficies circulus est, a b d c circumferentia, b c, uel a d diameter. e, punctus, centrum circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b c, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figure particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

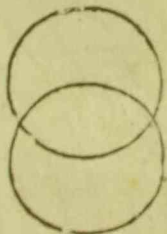
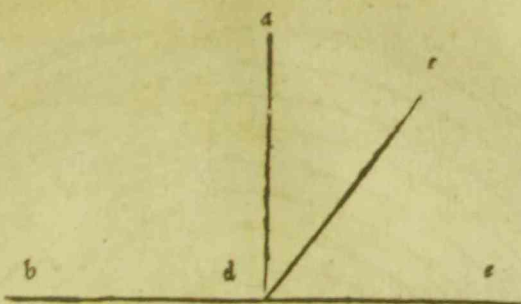
Angulus rectus est, qui ex linea super lineam cadente, & utrinque aliternecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus retilineus est, qui ex rectis lineis causatur: aut quem lineæ rectæ continent.

Exemplum

Exemplum,
a d b, et a d
c anguli res
cti. b d e, an
gulus obtus
sus & recto
maior. e d c
angulus ac
utus & res
cto minor.

Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuæ, siue circulares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

Angulus sphaeralis est, quem duo circuli sphaeræ suis circumferentijs continent, quales in quouis globo fiunt ex intersectione circulorum.

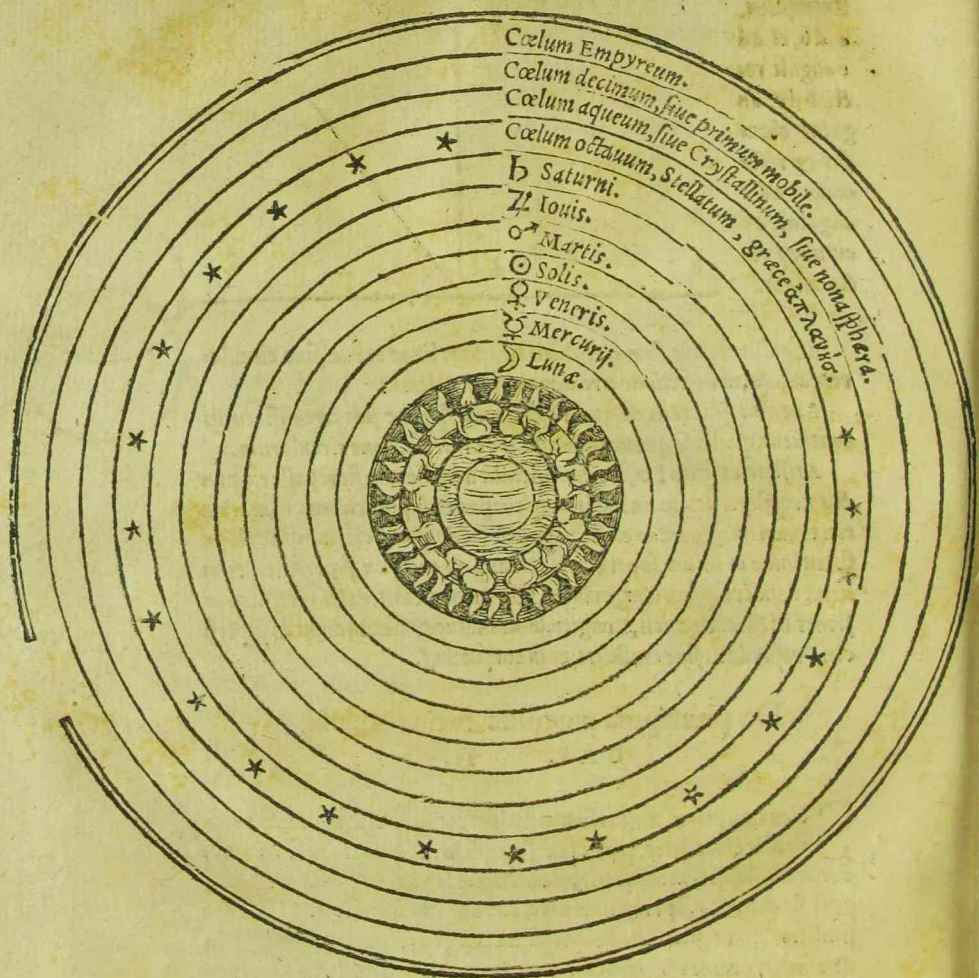
Aristoteles sexto Physicorum ostendit neq; lineam fieri posse ex punctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineam, item ex fluxu lineæ in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cum uelut desidere ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimensiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea: Latitudo, ut in superficie: Profunditas siue crassities, ut in corporibus.

De præcipuis partibus totius mundi.

C A P. II.

Sciendum primū, uniuersum mundum rotundū esse, ac omnes principales eius partes, quarū sunt secundum uulgatam diuisionē, quindecim, ubi superius corpus perpetuo circumdat inferius omni ex parte, penē sicut tunicae superiores in capis circumdant inferiores. Est autē infimū terra, quæ grauitate sua pressa, ad centrum immota recubit. Dein de alia hoc ordine ascendendo, Aqua, Aer, Ignis, Sphaera lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Cælum stellatum, quæ & octaua sphaera dicitur.

GE O G R A P H I A.

Sphæra dicitur, & σφαῖρα, à Græcis. In ea sunt omnes stellæ, exceptis septem planetis. Nona sphæra quæ stellis omnibus caret. Decima quæ & primum mobile, & ipsa absq; stellis est. Undecima, quod cælum Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis est parte corruptibili, & undecim cælis parte incorruptibili. Est autem hæc diuisio secundum substantiam.

De motibus corporum totius uniuersi.

Caput III.

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorsum, ut grauia, terra & aqua: Vel secundum circulum, ut cœlestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, cœntrum terre. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrum terre. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitū sunt, sed usq; ad sphæram lunæ, ac centrum terre. Ergo antipodes non minus, quàm nos, ad centrum terre natura tendunt. Recte quoq; à Poëta dictum est: Cælum undiq; sursum.

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notissimus est, circulumq; totum absoluit intra 24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea sphæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu: quod potissimum apparet in luna. Hæc enim intra 28. ferme dies totam circulationem perdit, quod motum eius sphære assequi non potest. Porro hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioris sphære, de quo iam dictum est. Alterum ex se, & ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uideant, motum defectionis, propterea quod omnes inferiores sphære

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua sphaera tribus mouetur motibus, decimæ sphaeræ, nonæ sphaeræ, & suo proprio motu, qui est à septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphaeram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici, duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi possit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & cælum: Vel mixtum, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacentis uim mouetur.

Sunt autem hypotheses, siue à Physicis postulata.

Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphaera mouet inferiorem, non autem cõtra.

Item, stellæ mouentur ad motum sphaeræ, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de cælo & mundo. Experimento aut constat, octauam sphaeram tribus moueri motibus, Neceesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decimæ sphaeræ, secundus nonæ, tertius ipsius octauæ, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Libræ, ut iam dictum est. At hæc pluribus, quam oportuit egimus, potissimum tamen hac de causa, quod posita in circulo descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducit. Cuius uero sphaeræ sit, certo definire, nostrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiã si ignoretur. Idem sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac corũ motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam non exigatur. Geographus enim ab

Astrologo

Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Quia de re oppido quàm pulchre ac copiose Strabo lib. 2. differuit. Satis erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphaera rudimentis iuuentutem admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debent itaque eius rei novitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemque solem, Meridiem et septentrionem, ut quorum sum quævis regio uergat, intelligant.

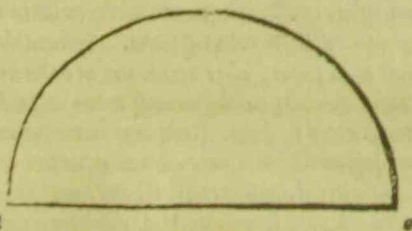
Quid sphaera, Axis, Poli, quæ polorum nomina.

Caput III.

Sphaera est (ut ait Euclides lib. 11. Elementorum) quando semicirculi manente demetiente, circumductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde incipit circumassumpta figura. Hæc definitio causalis est et imaginaria, ut pleraque sunt Mathematicorum. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

b

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens im mobilis, a c. quod si circumagatur semicirculus ille, sphaeram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphaeris ita ait: Sphaera est solida et corpora figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, a quo omnes rectæ lineæ, ad circumferentiameductæ, inuicem sunt æquales. Et hæc definitio propria est, naturam sphaeræ ad æmulum exprimens.

Axis sphaeræ, est linea recta, per centrum sphaeræ acta, circumferen-

B Z tie

tiæ ambæ extremitates attingens, circa quam sphaera uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, sunt puncta axem terminantia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaque duo sunt, Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Asiae habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac septentrionalis. Alter oppositus huic, qui Antarcticus dicitur, & Noticus, siue meridionalis. Is à nobis nunquam uidetur, sed ab antipodiis, quos esse, certo constat.

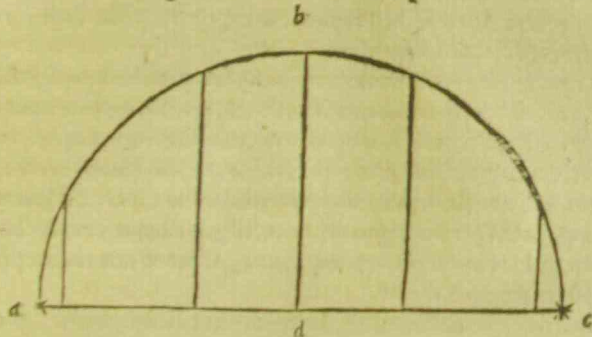
Quo pacto sphaera diuidatur, quid recta, quid obliqua sphaera. Cap. V.

Si, ut supra diximus, sphaera in ætherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit secundum substantiam diuisio. Quemadmodum si animal in hominem, equum, leonem, reliquasque eius species diuidas. Altera uero eius diuisio est secundum occidens, in rectam & obliquam. Sphaera recta est, quando uterque polus in horizonte conspiciatur, & æquator supra caput apparet. Sphaera obliqua est, dum alter polorum uisui patet, alter occultitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi considerandum, quod ubicunque homo sit, medium cæli illi semper apparere, cæteris paribus. Dum ergo homo sub æquatore est, utrumque polum conspiciat in horizonte. Sin ab æquatore cedit, alter polus abscondatur, alter eleuetur necesse est. Et quantum ab æquatore disceditur, tanta erit polorum uariatio. Hinc est dictum apud Geographos, tantam esse poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quem Zenith uocant) ab æquatore semotus fuerit. Exemplum sphaeræ rectæ a b c, media sphaera & recta. b d, æquatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c, axis sphaeræ, siue rectus horizon.

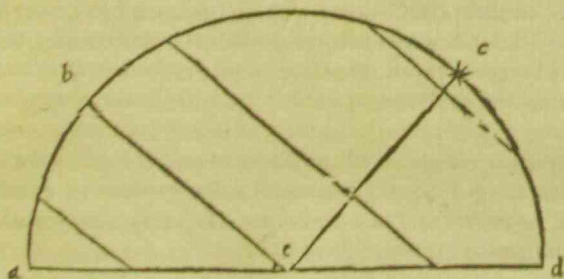
Exemplum sphaeræ obliquæ. a b c d, media sphaera & obliqua. b e, dimidium æquatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a c d, horizon obliquus, ut est in nostra sphaera.

Sphaera

GEOGRAPHIA.
Sphæræ rectæ exemplum.

Exemplum Sphæræ obliquæ.

De decem circulis quos in Cælo Astrologi
imaginantur. Cap. VI.

Circuli in sphaera sunt duplices: Alij sunt maiores, qui sphaeram in duo æqua diuidunt: Alij sunt minores, qui non in duo æqua, sed in maius & minus sphaeram secernunt. Circulorum maiorum sunt sex; Aequator, Zodiacus, Colurus æquinoctiorum, Colurus solstiorum.

tiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circularum sunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancrī, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuersum.

Aequator est circulus maior, omniuaq; suis partibus aequē à polis distans. Sic dictus, quoniam cum sol in eo est, nox diei omnino aequatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem aequinoctiū bis in anno, semel mense Martio, in principio Arietis. Iterum mense septembri, initio Librę. Est autem tum aequinoctiū per uniuersum orbem. Intelligitur autem circulus hic cælum medium ambire sua circumferentia, Atque ob eam causam primę sphaerę cingulus dicitur.

Zodiacus est circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quę sunt principia Arietis & Librę, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionem, altera uero ad Austrum uergit. Latini eum signiferum uocant. In media autē Zodiaci superficie (solus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus, trecentarū sexaginta) linea est, ipsum in duo aequa partiens, & ultro citroq; sex latitudinis gradus relinquens. Hęc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunę ue eclipsis nunquam contingat, nisi sub ea ambo corpora constant. Fieri autem non potest, ut Zodiacus eosdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi distant gradibus 23. & minutis 51. hoc est serē 24. Sed obiter hic notandę sunt quinque hypotheses ad intelligendas Eclipses, Solis ac Lunę.

P R I M A.

Solem semper sub Ecliptica esse lineā, non etiam ceteros Planetas.

S E C V N D A.

Lunam non habere per se lumen, sed à Sole accipere.

T E R T I A.

Terram esse longe maiorem Luna.

Q V A R T A.

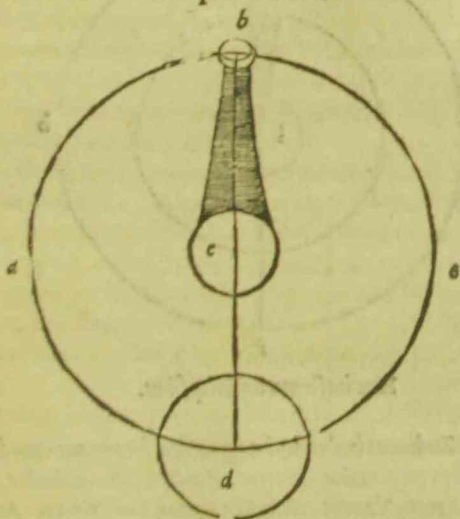
Non fieri Eclipsim nisi secundum diametrum.

Q V I N T A.

Lunæ corpus densum esse, & minime translucentum.
 Est igitur Eclipsis solis, quando Luna inter terram solemq; secundum
 diametrum locatur. Lunæ uero Eclipsis est, quando terra inter Solem
 Lunamq; secundum diametrum ponitur.

a b c d, Linea ecliptica. c, terra, b d, diametrus, per centra
 trium corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra c b.

Eclipsis Lunæ.

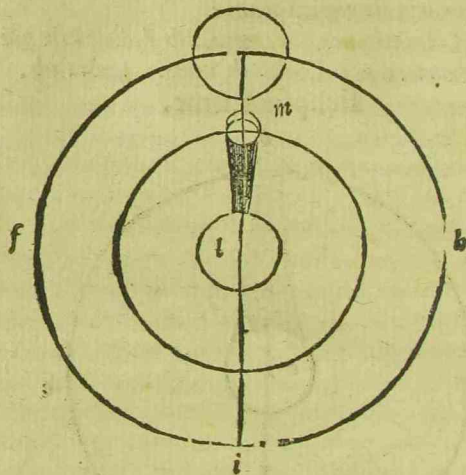

Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

HEN. GLAREANI

Eclipsis Solis.

f g h i, Solis sphaera sub ecliptica: m luna, l terra, umbra m l
g

Hæc hætenus de Eclipsis.

Ceterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur: quorum sex sunt arctica, siue septentrionalia: Sex item antarctica, siue australia. Arctica sunt hæc: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australia hæc: Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphaera, duo sunt circuli maiores, qui ad angulos rectos sphaerales se interfecant, diuiduntq; quadrantes Zodiaci & æquatoris. Sic dicti, quod Græci *κολοῦροι* mutila uocant & imperfecta, quemadmodum sunt coluri in cælo. Apparent enim dimidiati supra horizontem.

Colurus solstitiorum, est circulus maior per principia Cancrī, & Capricorni

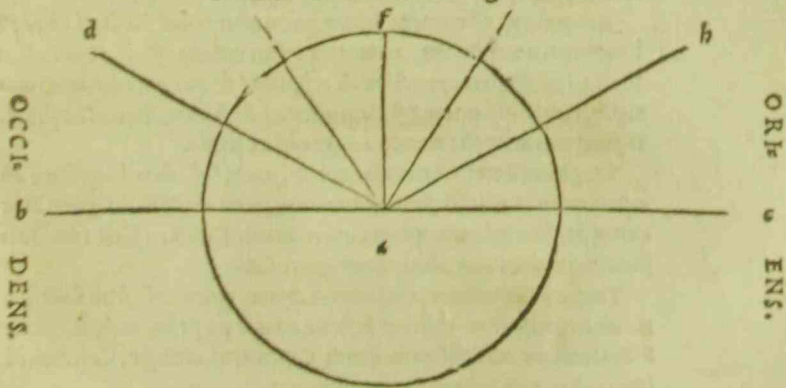
Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum iidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior per punctum uerticis & polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam Zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctum pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur. In planum cum horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porro tum consideranda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuissima fuerit, scias meridianum deducendum esse à stilo in extreum breuissimæ umbræ. Exemplum: Sit c oriens, b occidens,

c SEPTENTRIO. g

MERIDIES.

a stilus erectus, umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b breuior a d, & adhuc breuior a e, breuissima autem a f in septentrio

C nem

nem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita ere
seunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

In horologijs nostra ætatis, lingula illa tremula, quæ circumuoluitur, lineam meridianam ostendit, quanquam non prorsus ad amussim. Neque enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapis ille, sed ali-
quanto magis orientali. Ac eius auriculæ Septentrionem, tinctæ ma-
gnete, qui in ijs regionibus reperitur, ostendunt.

Horizon, quem finitorem quoque dicunt, est circulus maior, super
rius hemisphaerium ab inferiore diuidens. Estque is, in quem sub dio con-
sistentium, circumducenriumque oculos, uidetur obtutus deficere, qui &
partem cæli uisam, à non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum
uarius est horizon, & omnium horizontium capitis uertex, polus di-
citur. Nam tale punctum omniuaque ab finitore, atque ipso horizonte
æque distat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi
mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa po-
lum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum
Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) om-
ni parte æque distantem. Est itaque alter ad Arcticum, alter ad Austrum.
Distant autem à polis mundi. 24. gradibus ferme.

Tropicus Cancræ, est circulus minor, quem Sol, dum longissime ab
æquatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis describit. Hoc
autem fit, dum Sol principium Cancræ intrat. Dicitur etiam tunc Sol
stitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem Sol, dum longissi-
me ab Aequatore in Austrum deflexit, ad motum primi mobilis efficit.
Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Cæterum id
tempus Brumam uocant Latini scriptores.

Declinatio solis est, dum ab Aequatore ad Tropicos, Sol discedit.
Arcus uero Coluri, interceptus à Tropico & Aequatore, distantiam
eius

eius habet, quæ est, 24. graduum scemè. Tantum enim etiam Tropici ab æquatore distant, & poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictum est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropiciis Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Cancræ descendit; descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

De compositione materialis sphaeræ, atq; inibi de Circulorum Theoria.

CAP. VII.

Sphaeram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphaeralesq; se intersecant. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropiciis, sed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore distantes 24 gradibus & 11. minutis, hoc est quod nunc toties diximus 24 gradibus scemè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantum esse nonagenos gradus. Quare secundum eam theoriam, oportet reliqua spatia diuidere in circulis. Exempli gratia, Quadrans ita diuiditur. Primo in tres æquas partes: & hæc deinde rursus in ternas alias: Deniq; hæc singule in decimas. Atq; ita in quouis quadrante 90 gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia seruata 24. scemè graduū, spatia in sphaera facile noscuntur. Tot enim gradibus distant Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis: & Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat autē Aequatorem super Coluro Aequinoctiorum, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorū. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, & parata est sphaera, quantum Geographicæ negotio usui est.

integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non

C 2 prouenit

prouenit. Minutum est sexagesima pars integri. Secundum est sexagesima pars Minuti. Tertium sexagesima pars Secundi: atque ita deinceps secundum multitudinem unitate crescentem. Exemplum in circulis: Zodiacus diuiditur in 4. æquas portiones, quos quadrantes uocamus. Quadrans in tria signa, Signum in 30. gradus, Gradus in 60. minuta, Minutum in 60. secunda, secundum in 60. tertia, &c.

Exemplum in tempore. Dies naturalis in 24. horas diuiditur. Hora in 60. minuta, Minutum in 60. secunda, Secundum in 60. tertia, & sic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedunt, esse integræ quæ uero sequuntur, esse partes integri.

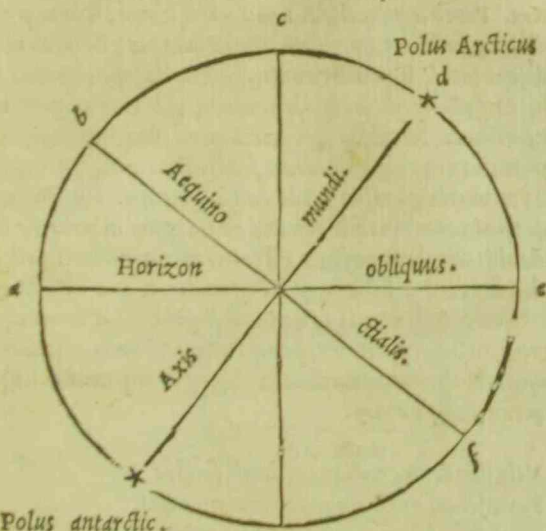
Quid per eleuationem poli intelligatur.

CAP VIII.

Porro firmis rationibus demonstratum est ab Astrologis, ubicumque locorū homo fuerit, medium cæli illi semper apparere. Hoc autem animaduertendum, in singulis regionibus, singulos esse horizontes. Deniq; illud etiam operæ precium est notare, si homo sub æquatore fuerit, illi apparere utrunq; polum in horizonte: Sin ab æquatore cesserit polos uersus, alterum polorum eleuari, alterum deprimi inuisibilemq; reddi. Atq; ut res clarior sit exemplo hoc demonstrandum est. Cede ab æquatore septentrionem uersus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq; itidem uno gradu cedent. Item si ab æquatore ad Tropicum usq; Cancrī iueris, leuatus est polus Arcticus 24. gradibus ferme, totidem Antarcticus depressus gradibus, tot etiā cecidit punctus oppositus uerticali puncto, ac sic deinceps, donec sub ipsum polum concesseris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnam huic negotio lucem adferunt, quare diligenter cōsideranda sunt. Colligitur ex his, idem esse si dicas: polus noster 10. gradibus leuatur nobis: Siue: polus noster ab horizonte 10. gradibus distat: Siue, zenith nostrū ab æquatore 10. gradibus abest.

Est

Est autem hæc huius rei demonstratio:

Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e, zenith eius c. æquator b f. Polus mundi arcticus, d. erit c e, quarta circuli pars, et b d similiter. Probatio, quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porro c d, communis arcus est duorum quadrantum c e, et d b. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b e, distantia zenith ab æquatore, et d e eleuatio poli supra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

De quinquezonis CAP. IX.

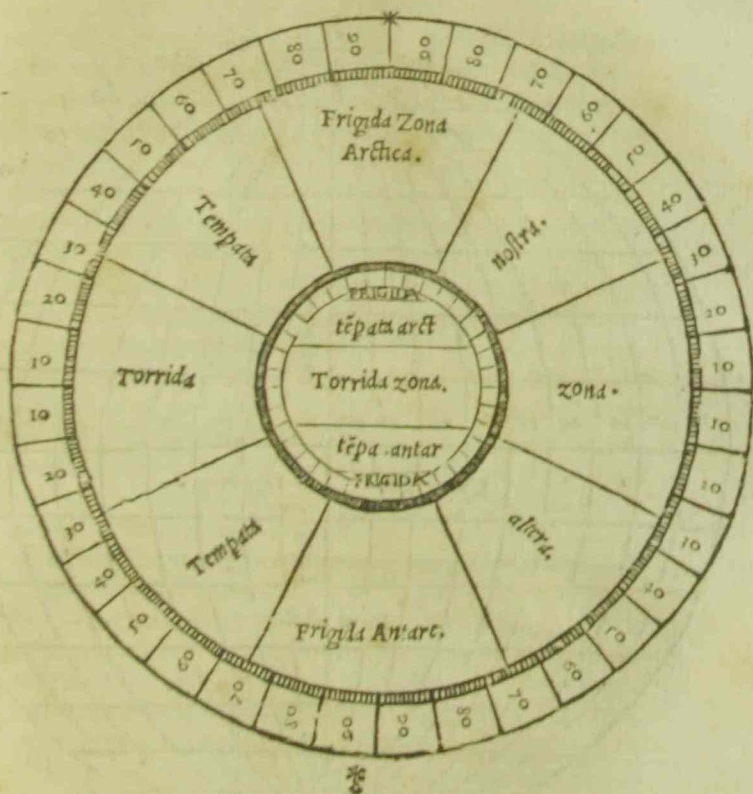
Zona est spaciū de superficie cœli, ac eadem quidem proportionē terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sunt

c 3 autem

autem circuli diuidentes zonas, quatuor. duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porro æquinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neque uero per zonas circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor: cum zone uox superficiei sphaera imposita sit. Nec ulli circuli in cælo latitudinem habere intelliguntur, uno excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est. Latitudo enim eius non cingere sphaeram, sed diuidere intelligitur, quanquā circuli peripheria etiam suo modo cingit sphaeram. Hic illud notandum, quemadmodum in cælo æquator est, ita etiam in terra & eodem modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quæ subiecta est æquinoctiali, Est item quæ subiecta est Tropici, deniq; quæ subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiā de zonis intelligendū. Nā ut in cælo quinque sunt zone, ita sua proportionē, quinque in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tā doctè descripsit atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Vtq; duo dextra cælum, totidemq; sinistra
 Parte secant zone, quinta est ardentior illis,
 Sic unus inclusum numero distinxit eodem
 Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
 Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
 Temperiemq; dedit mixta cum frigore flamma.

Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinque circulorum. Nam 24. ferme gradus totum negotium uersant.

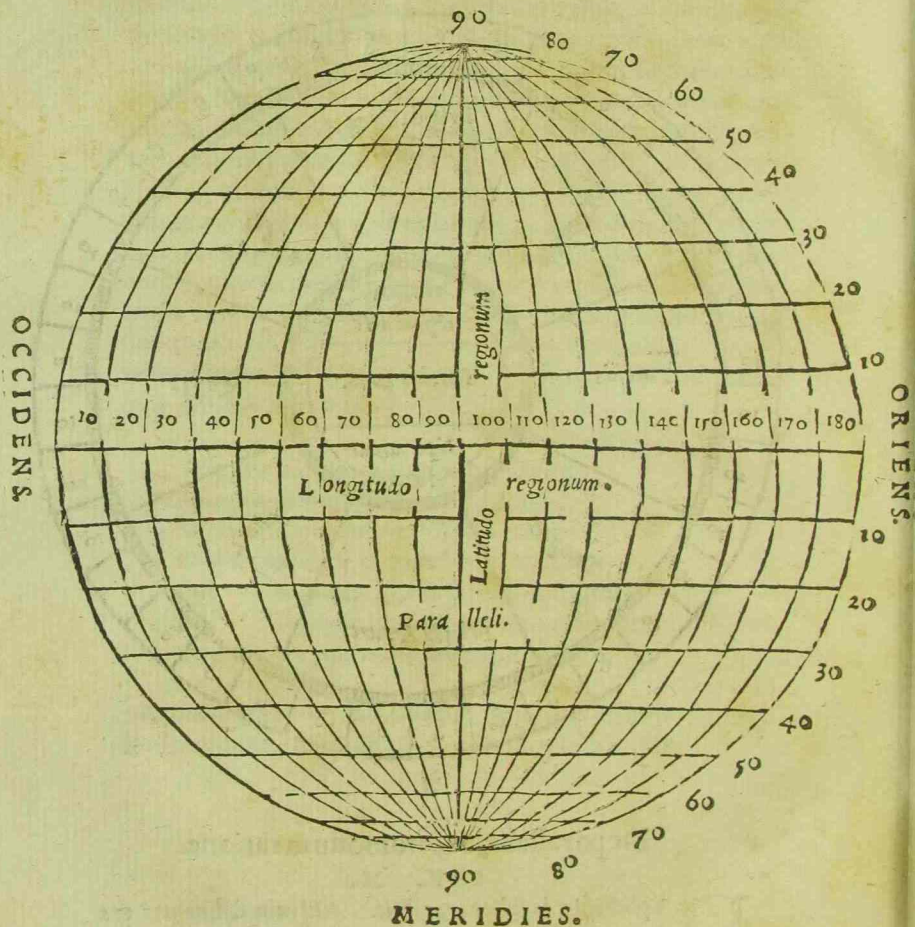

De parallelis, ac gnomonum ratione.

CAP. X.

Duplices sunt in sphaera paralleli. Alij enim distinguunt gradus latitudinum, & illi pinzuntur in mappa, nonnunq̃ quibus gradibus

HEN. GLAREANI.
SEPTENTRIO.

GEOGRAPHIA.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum dici artificialis. Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem paralleli non pinguntur in mappulam, uerū marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Ut autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prænotanda duximus, Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum. Porro latitudinem determinant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus, æquator. Et ipsi à meridianis inæqualibus arcibus intersecantur: quorum arcuum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportionem ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarium uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphaerales, æqualesq; arcus supra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & dici. Ergo ubi horarum uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à Ptolemæo descriptus est, usq; in eum, qui per mediū Hyberniam, ubi propter sphaera præcipitem coarctationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolemæi libri πρὸ τῆς μεγάλης γεωγραφίας.

20	16 $\frac{1}{4}$	52.10. minut.	11 $\frac{1}{2}$	70 $\frac{1}{12}$	213 $\frac{1}{2}$	Per Rheni offia	
19	16 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{2}$ 0	31 $\frac{1}{2}$ 12	71 $\frac{1}{2}$ 15	220 $\frac{2}{3}$	Per Agrippinam colonia.	IX
18	16 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{2}$	20 $\frac{1}{2}$ 12	71 $\frac{1}{2}$ 15	210 $\frac{1}{2}$	Per mediam Maecotm.	
17	16	48.12. minut.	27 $\frac{1}{2}$	67 $\frac{1}{2}$ 15	188 $\frac{1}{2}$ 15	Per Borsythenis offia.	VIII
16	15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	46.11. minut.	25 $\frac{1}{2}$	61 $\frac{1}{2}$ 15	174 $\frac{1}{2}$	Per fontes Jfri.	
15	15 $\frac{1}{2}$	45.10. minut.	23 $\frac{1}{2}$	60	155 $\frac{1}{2}$	Per mediu pontis Euxinæ.	VII
14	15 $\frac{1}{4}$	43 $\frac{1}{2}$	20 $\frac{1}{2}$ 15	55 $\frac{1}{2}$ 15	144 $\frac{1}{2}$	Per Madsiam.	
13	15	40.16. minut.	18 $\frac{1}{2}$	52 $\frac{1}{2}$ 15	127 $\frac{1}{2}$ 15	Per Hellefontium	VI
12	14 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	38 $\frac{1}{2}$ 15	15 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{2}$ 15	114 $\frac{1}{2}$ 15	Per Smyrniam.	
11	14 $\frac{1}{2}$	36	12 $\frac{1}{2}$ 15	43 $\frac{1}{2}$ 15	103 $\frac{1}{2}$	Per Rhodiam.	V
10	14 $\frac{1}{4}$	33.8. minut.	10	40 $\frac{1}{2}$	91 $\frac{1}{2}$	Per mediam Phœnicem.	
9	14	30.22. minut.	6 $\frac{1}{2}$ 15	35 $\frac{1}{2}$ 15	81 $\frac{1}{2}$	Per inferiorem Aegypti.	IIII
8	13 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	27.40. minut.	3 $\frac{1}{2}$	31 $\frac{1}{2}$ 15	74 $\frac{1}{2}$ 15	Per Ptolemæida Thebaid.	
7	13 $\frac{1}{2}$	25.11. minut. 20. sec.	0	27 $\frac{1}{2}$	61 $\frac{1}{2}$ 15	Per Syenen.	III
6	13 $\frac{1}{4}$	20.14. minut.	3 $\frac{1}{2}$ 15	22 $\frac{1}{2}$ 15	48 $\frac{1}{2}$	Per Napates	
5	13	16.27. minut.	7 $\frac{1}{2}$ 15	17 $\frac{1}{2}$ 15	31	Per Mercoën.	II
4	12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{2}$	12	13 $\frac{1}{2}$	44 $\frac{1}{2}$	Per Adulicum suum.	
3	12 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{1}{2}$ 15	16 $\frac{1}{2}$ 15	8 $\frac{1}{2}$ 15	37 $\frac{1}{2}$ 15	Per Audicum suum.	I
2	12 $\frac{1}{4}$	4 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$ 15	12	Per Taphobanum.	
1	12	0	27 $\frac{1}{2}$	0	27 $\frac{1}{2}$	Per mediam Aegyptiam.	
		Ascensio.		Aquinoz.		Hyerna.	
		Amplitudo sex.		Australis.		En omniunt umbra.	

Aequator

Tropicus
Cancer.

Polus *
Arcticus.
Circularis
Arcticus.

Perici Septem.

Numerus parallelorum.

Horæ cum partibus.

Elevatio poli, siue elongatio parallelorum ab Aequatore.

Loca per quæ scribuntur paralleli.

Climata.

39	Medius annus	90	90		Per mare glaciale	XIX
38	Menses quinq.	84	75		Per mare glaciale	XVIII
37	Menses quatuor	78 $\frac{1}{2}$	60	Gradus Tropici ex utraq. parte	Per mare glaciale	XVII
36	Menses tres	73 $\frac{1}{2}$	45	puncti maxime elevationis sue	Per Pilappos	XVI
35	Menses duo	69 $\frac{1}{2}$	30	pro horizonta latitudi.	Per Gothiam	XV
34	Mensis unus	67 $\frac{1}{2}$	15		Per Gothiam	XIV
33		66 $\frac{1}{2}$		Perfection primus, iambros circum-	Per Gothiam	XIII
32		66		(ducentium.	Per Gothiam	XII
31		65 $\frac{1}{2}$			Per extrema Scythie.	XI
30		64 $\frac{1}{2}$			Per Scythiam	X
29		63			Per Thulen.	IX
28		62			Per Eubodas insulas.	VIII
27		61			Per Septem Hybernias.	VII
26		59 $\frac{1}{2}$			Per medium Hybernias.	VI
25		58			Per australes parte Hyb.	V
24		57			Per Canolodum Britan.	IV
23		56			Per medium Britannia.	III
22		55			Per Buleu Britannie.	II
21		54... minut.			Per Tanais ostia.	I

Heteroscy inq.

Hic umbra variationes deficiunt.
 40 $\frac{1}{2}$ | 96 | 419 $\frac{1}{2}$
 39 $\frac{1}{2}$ | 92 $\frac{1}{2}$ | 372 $\frac{1}{2}$
 37 $\frac{1}{2}$ | 88 $\frac{1}{2}$ | 311 $\frac{1}{2}$
 36 $\frac{1}{2}$ | 87 $\frac{1}{2}$ | 304 $\frac{1}{2}$
 34 $\frac{1}{2}$ | 82 $\frac{1}{2}$ | 278 $\frac{1}{2}$

HEN. GLAREANI

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorum. Sunt enim .30. in uniuersum. In secundo ordine posite sunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab .12. horis ad medium annum. Porro tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab æquatore distet, donec ad nonagesimum usq; gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æstiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernæ, usq; ad .27. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemæus. Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porro apposimus utrinq; illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatum numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius differemus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo .12. horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est .27. & semis partium, quælium Gnomon. 60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiuæ. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra ætate terra habitabilis.

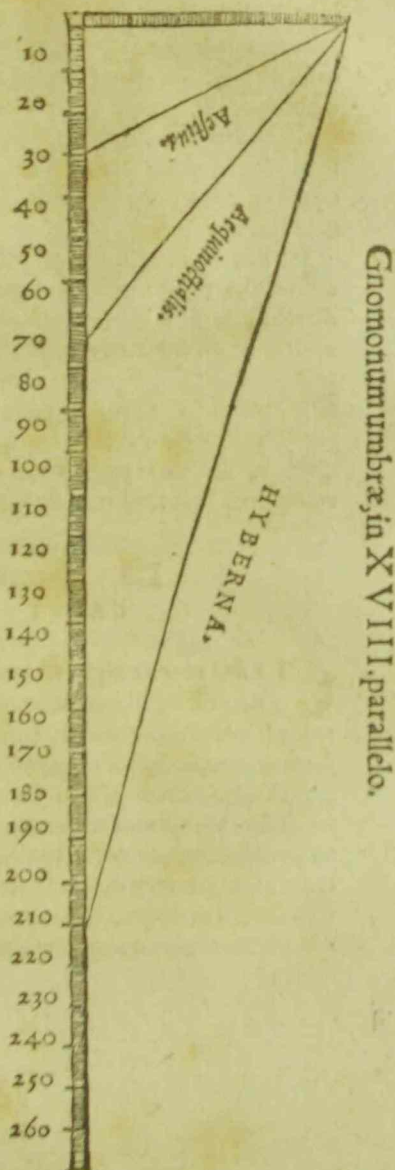
Item secundus parallelus. 12. habet horas, & quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Umbra æstiuæ partes habet. 21. & trientem. Aequinoctialis partes. 4. cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meant autem per Taprobanen insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo coniiciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendiculũ stilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; stilus in .30. æquas partes, in quas easdem & planũ iacens æque scindatur, sed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queant. Tũ sanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nā æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiuæ semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimo sexto parallelo. Superfluumq; est (ait Ptolemæus) uel horarum

horarum, uel umbrarum quadrantes in, gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porro obiter hic notandum, quod ex umbrarum, quanquam alia ratione, triplices sunt nominati paralleli. Primi Amphiscij, id est, in utraque partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbrae ad Austrum declinant, cum Sol circa Cancrum uersatur: ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum descendit. Tales certe sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli: in figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, id est, in alteram duntaxat partem umbram mittentes. Primus eiusmodi est parallelus per Syenen uidelicet Tropicus Canceri, quanquam is Solem supra caput habet, non etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorum itaque

E primus

Gnomonum umbræ, in XVII. parallelo.

primus est Tropicus Cancrī, Vltimus autem tricesimus secundus, numero quidem uigesimus sextus, omnes à Trepico Cancrī ad circulum arcticum usq;. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus est tricesimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies. 24. horarum est. Et totus quidem æstiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero occultitur. Numero quidem Periscij sunt septem, à circulo arctico omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum & polum, propter sphaeræ angustiam, differentia parallelorum per. 15. augetur gradus, sed utrinque ab latere Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polum deuentum est, ubi dimidiatus annus est, dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaque totus annus illic ex die uno, & nocte una conflat. Est autem hæc figura dimidiata sphaeræ. Nam hemisphaeria eiusdem rationis sunt. Et quæ in hoc diximus hemisphaerio, in altero prorsus ita habent. Quare res explicata in hoc nostro, in altero patet.

De climatum ratione

CAPVT XI.

CLima proprie regio est, & ut Columella ait, quoquo uersus 60. pedum. Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima est spaciū terræ, inter duos parallelōs comprehensum, in quo porrectissime ab initio Climatis, usq; ad finem eiusdem, dimidiata hora uariatio est diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab æquatore fuerit, tot semihoris, longissima eius loci dies, superat diem nocti æqualem. Est igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorum. Nam paralleli quadrantibus distant, Climata uero duobus quadrantibus, id est, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cōstituuntur, ibi Climata integris

integrīs horis procedunt, & sic sequenter ad finem usq; parallelorum, seruata dupla ratione. Ex figura autem præcedenti parallelorum, facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentie, poli eleuatio, & umbrarū ratio. Porro qui nostra ætate de Climatū ratione scripserunt, præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem auctorem de sphaera, uocant. Climata uero haud dubie denominari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio est. Erunt itaque Climata. 19. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Meroën, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij *Διὰ δὲ τὴν Ἰσθμὸν τοῦ Αἰγύπτου* per Rhodum, per Hellepontum, quod author de sphaera uocat *διὰ τὴν Ἰσθμὸν τοῦ Αἰγύπτου* per medium pontū, per Borysthenis hostia, per Agrippinam Coloniam, per Tanais fluuij hostia, per mediam maiorem Britanniam, per australes partes Hyberniæ, per septentrionalia Hyberniæ, per Thylen, per extrema Scythiæ, per Gotthiam, per mediam Islandiam, per margē Glaciale, & ultimum hinc polum usq;. Cæterum ut hic descripta sunt Climata hemisphaerij nostri, ita in altera parte alterius hemisphaerij, eadem ratione consitui possunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

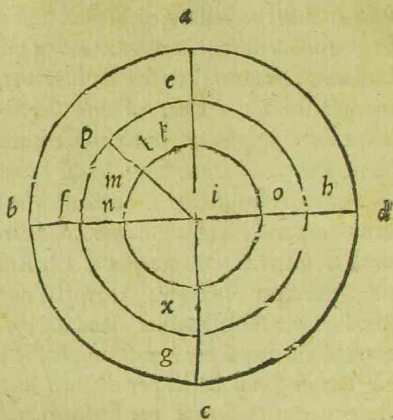
Quod terræ quantitas humano ingenio
certoprehendi queat.

CAP. XII.

A Deam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium cœli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terræ differenteis partibus, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum cœlum habere uelut punctum. Quinta. Acqualium angulorū proportionem circumferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.

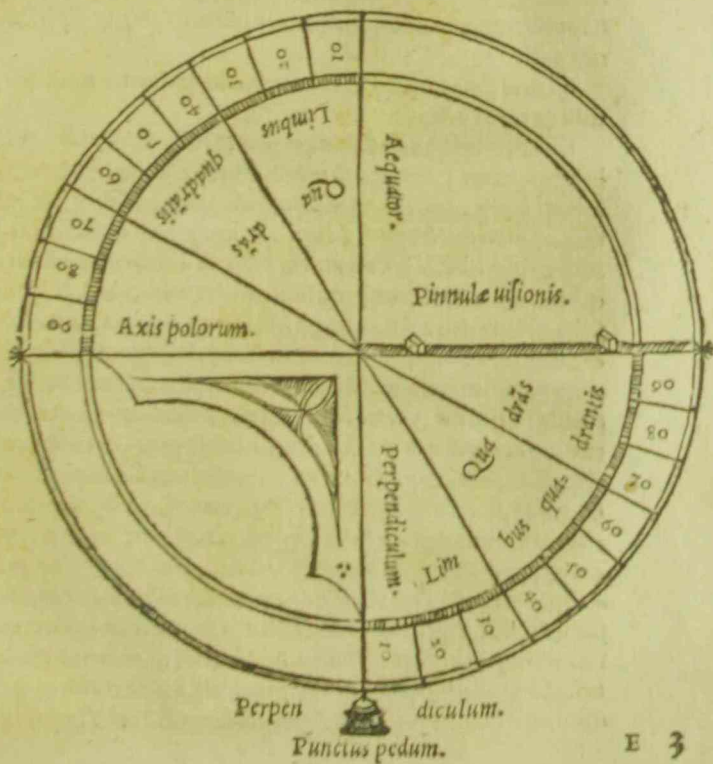
E 2 Nam

Nā quemadmodum b a,
est quadrans maximī cir-
culi a b c d, ita f e est qua-
drās mediij circuli e f g h
et n ē minimi. Sunt enim
oēs ad angulū a i b. Itē ut
p e est octaua pars mediij
circuli, ita l ē octaua
pars minimi circuli. Sūt
enim ad eundē angulū ar-
cus. Ita quemadmodū cœ-
lū in quatuor æquas par-
tes diuidimus, super cen-

trum mundi, nimirum sua proportionē etiam terra in quatuor partes
scinditur, ut superni quadrantes in cœlo nonagenis gradibus diuidūtur.
Et quemadmodum quadrantes in cœlo nonagenis gradibus diuidūtur,
ita etiam terræ quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum
utiq; sub aspectum cadit: atq; ita facile est illic quartam portionem in-
uenire. Secus autem de terra. Quandoquidē homo diutina peregrina-
tione, ni superiora respexerit, scire non potest quotam partem eius tran-
sierit. Alioqui facillimum erat totius terræ quantitatem, atq; adeo oēs
eius partes inuestigare. Ideoq; hæc ex superioribus uenari oportet. Quā
ad rem sunt Arstrolabia, atq; alia instrumēta multa. Porro de quadrāte
negotium facillimū est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum
in partes quatuor, ita ut dimetiētes duæ se in centro ad angulos rectos
intersecent. Deinde semidiametro alteri pinnulas appone, per quas
poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares
possint demitti. Ex dictis autem notum est, si per pinnulas uideat poli,
eam dimetiētem significare axem mundi: alteram autem pinnulis ca-
rentem, æquatorem. Quod si per foramina pinnularum, radios solis
accipias

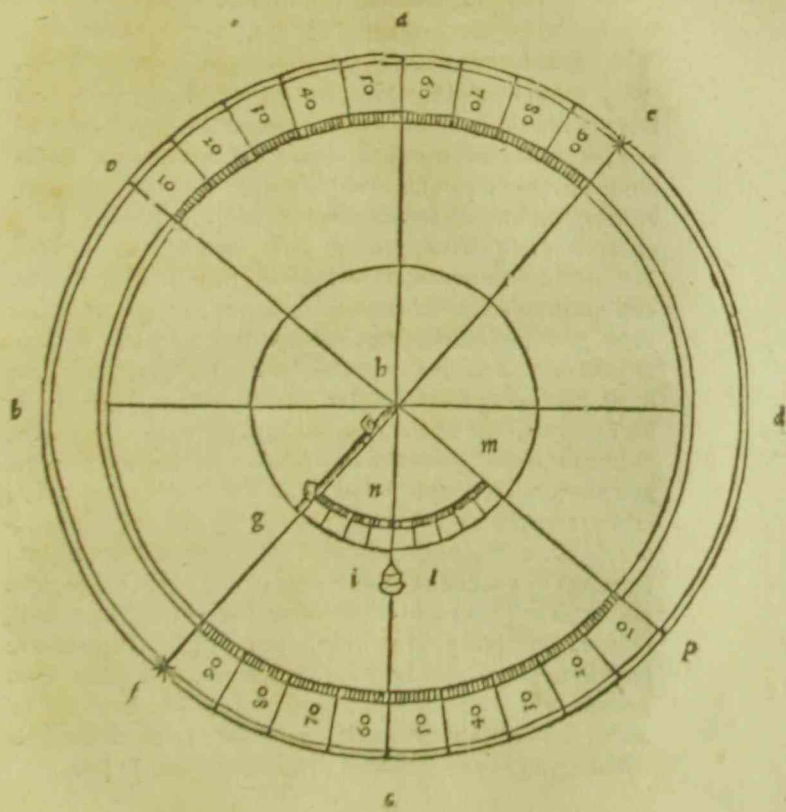
de cipiās (quod commodissime fit cum sol sub æquatore decurrit) illa di-
metiens tunc significat æquatorem, altera uero axem mundi. Porro li-
nibus quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, & si uoles, etiam
oppositus arcus in totidem. Deniq; fige in centrum perpendiculum, &
paratus est quadrans, quātum ad hoc negotium attinet. Huius hæc est
figura.

Ceterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionem cedentibus nobis, aut contra, à septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, Zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositum. Nam quātum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositū punctum identidem cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idē sunt, Distantia Zenith ab æquatore, distantia puncti oppositi ab eodem æquatore, eleuatio poli, ac depressio alterius poli.

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa pro cedit ex capite octauo.

Esto circulus $ab c d$, Colurus nostro Meridiano iunctus. Sed $b d$ horizon, Item $e f$, axis ac poli mundi. Porro æquator sit diameter $o p$, Deniq; $h g m$, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, $g n m$, respondens inferiori quadranti in cælo, scilicet p . Item pinnule quadrantis $g h$. Sed perpendiculū $h i l$. Cum autem horizon à nobis sit institutus $b d$, erit eius axis $a c$, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, cadet $g h$ latus quadrantis minoris circuli, cū axe mundi $f e$. At $h m$, cum æquatore $o p$. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90. partibus dissectum, quæ madmodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quæ certe portio quadrantis respondet cæli portioni, quæ est $c p$. Tum ita ratiocinandū. Eadem est distantia Zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ & puncti pedum in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed $n m r$ spondens $c p$ indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quātum Zenith nostrum ab æquatore distat indicabit. Porro cum eadem distantia sit Zenith ab æquatore, cum eleuatione poli, ut capite octauo demonstratum est, numerus graduum in limbo quadrantis abscissus à perpendiculo, uidelicet ab n in m , erit numerus eleuationis poli, ac sic regionum latitudo à nobis inquisita est.

De latitudine

De latitudine terræ.

CAP. XIII.

Latitudo terræ à Meridie in Septentrionem intelligitur, sed perquiritur ex superioribus dictis. Quippe sub æquatore polus in horizonte conspicitur. Sin autem uerso itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu cefferimus, id quod, ut iam diximus, ex instrumento facile haberi potest, hoc tum spatium metiri oportet: quo menso, aperte apparebit, quantum terræ singulis gradibus respondeat. Porro id inter bina loca, ubicunq; gentium uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, incesseris recta sub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel stadiorum inuentum multiplica in 360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem est secundum maiorem circulum. Verum quot stadia singulis gradibus respondeant, diuersum autores tradidere. Ptolemæus enim singulis gradibus quingenta stadia deputat, quæ si multiplicauerimus in 360. gradus, prouenient, 18000. stadiorum. Rursus si hunc numerum multiplicauerimus per .7. ac summam productam per .12. diuiserimus, emerget subito numerus dimetientis, stadiorum. 17272 . ac $\frac{8}{11}$. Quod si octona stadia singulis millibus passuum deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 32. ait stadium habere passus 125. Itaq; in millenos passus uenient octona stadia. Eratosthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author est, singulis gradibus deputat septingenta stadia. In quibus à Ptolemæo ducenis stadijs distat. Eratosthenis supputationem secutus est Strabo & ueterum pleriq; & author de sphaera. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratosthene, erit 252000. stadiorum, At millium passuum 31500.

De longitudine ciuitatum.

CAP. XIII.

Sanè à Borea in Austrum per facile est regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus, inuenire: quandoquidē utrinq; aliquod

aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile, quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in 12. signa diuiditur, ita etiam equinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci signa inequaliter oriuntur atq; occidunt. Porro quinideni gradus equinoctialis, id est, dimidiatum signum, singulis horis confcendunt, Triceni uero, id est, totum signum, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus equator intra 24. horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item semicirculus intra 12. & singuli quadrantes senis horis. Ut igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc considerandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Necessum enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quàm eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solem quàm altera, haud dubie quinidenis gradibus distabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabunt gradibus septenis ac semisibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodem tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis confcunt, sed ijs, qui magis orientales sunt, plures horas de horoscopo abscindunt, quando quidem citius habuerunt orientem solem, ideoq; citius etiam numerarunt: ut Arbilis Aſſyriæ urbs orientem uersus, habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentem uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant gradibus 45. auctore Ptolemæo lib. 1. capite quarto.

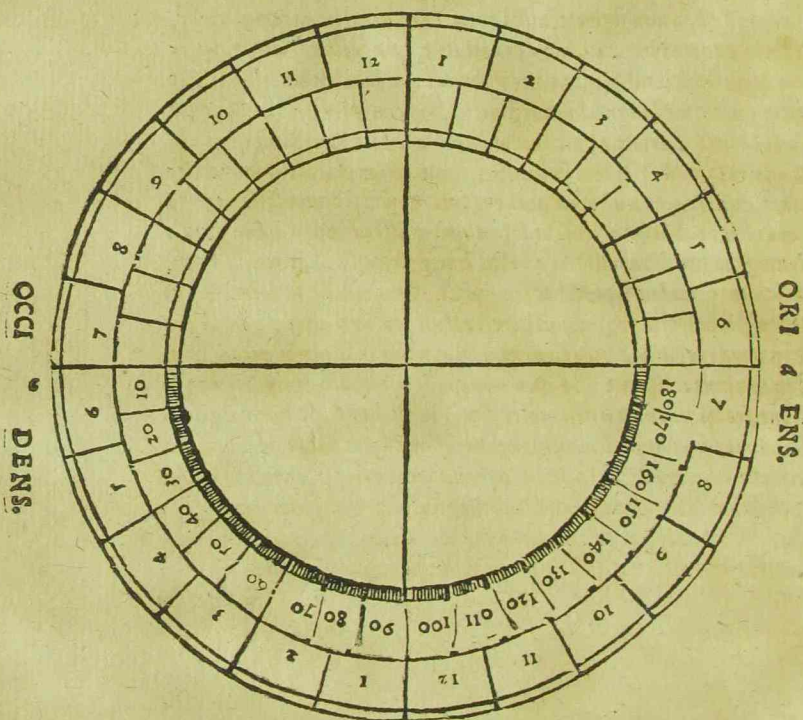
Eius sit typus subsequens

F a, inayum

HEN. GLAREANI.

a, Sinarum regio & oriens. *c*, Fortunata insula & occident.
a b c, superius hemisphaerium cognitum. *a d c*, inferius hemisphae-
 rium Ptolemæo incognitum. *b c d*, arcus noctis Sinarum. *d a b*,
 arcus noctis insularum Fortunatarum.

SEP= b TENTRIO.

MERIS d DIES.

De mensura & eius partibus, atq;
inibi de pede Romano.

CAP. XV.

Mensuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse constat: Partes uero eius multæ sunt, cū apud Latinos, cū apud Græcos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Est igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor quatuor habet digitos, græce *πυγμή*, à nostris transversa manus. Maior, 12. digitos, quem græci *πῆχυς* uocant, Latini dodrantem. Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sepe quipedem. Gressus, duos pedes & semissem, græce *βῆμα*. Passus quinque pedes, hoc est, duos gressus. Orgia, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budeus. Stadium 120. passus. Plethrum centum pedes, quamquam sepe pro iugero capitur. Diaulos, duo stadia. Milliarius nomen habet à mille passibus: continet autem stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schænus 60. stadia. Parasanga 30. stadia. Stathmos porro, id est, tabellariorum siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, non ita certa tamē: apud quosdam tamen milliaria 24. & semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes præcipiunt, quī Mathematica nostra ætate docent, pauci uero, quoties quid oculis subiiciendum est, quicquam certi adferre in medium possunt, operæpretium uisum est nobis, mi ornatissime iohannes, studiosæ iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cum Lutetie degerem, à Clariss. uiro, D. Gulielmo Budeo, Gallie nostre maximo ornamento, accepi. Nam forte cum ab urbe pessis nos pelletet, ac ambulare aliquo liberet, cōmodum in mentē uenit, ut illius uilā inuiserem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Demum Basileæ cū benignitas tua è Fræcie legatione reuersa, uellet aliquot mensibus hic frui consuetudine D. Erasmi Roterodami, ueræ ac Christianæ Theologiæ insauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorum,

Digit.	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
Palmi.	.							

Dimidium pedis antiqui ex Leonardo.

monstraretq; mirificum hoc opus sphaera, quod Christianissimus Galliarum rex FRANCISCUS tibi dono dederat in monumentum amoris mutui. Memini me quoq; tum tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budeo, eiusdem illustrissimi regis Secretario haberem. Erat munus illud tuum regium, eximium, ac magnificum, à maximo principe datum. Meum non eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum ac eximium virum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorum comparatio, certe animi nobis estimandi sunt. Rex est omnium munificentissimus. Budeus omnium humanissimus, uterq; munificus, uterq; humanus. sed ad rem reuertar. Iubebas tu ut sciber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atq; hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utitur. Putatq; Budeus eam formam à Romanis in Gallias, ut pleraq; alia, uenisse. Eam hic oculis subijcere placuit, sed dimidia tam diutaxat, propter spacij angustiam.

Porro cum hæc scriberem, in manus nostras uenit alius Romæ pedis typus Leonardi de Portis, Iuriconsulti Vicentini, uiri apprimè eruditi, ac diligētis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctissimi extare. Eam quoq; formam hic appinximus, ne studiosi hic quicquam desiderarent.

Parisienſi pedi ferme conueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardus pedem plus uncia. Et ipse Leonardus ingenuè fatetur pedum publicorum formas maiores esse uncia. xvi. digitis manus non omnino crassæ, ut nunc sunt homines. Ridiculum autem fortassis, quod quidam putant olim maiores fuisse homines, quam sint nostra ætate. Ut res se habeat, uerisimilius est cum primū typus hic hominibus placeret, ut mensuræ examen esset, electum esse hominem eximia staturæ non omnino portentose, nec etiam prorsus uulgaris, à cuius munifica forma,

magnifica

Uncie sunt	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
Pollices.	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
Digit.	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII

Dimidium pedis Romani, ac urbis Parisiensis.

magnifica mensura acciperetur. Et uidi quorum pedes excederent hanc formam Parisiensem, sed in paucis: in plerisque deficere. Leonardus putat a natura hæc inspicienda: quandoquidem denominatio pedis a natura est. Et siliquas ubique esse easdem, & digitos quoque. At ego conijcio postea hanc per siliquas diuisionem a doctis adiectam, primū autem pedem usurpatum ut nūc publice habetur. Verum huius negotij institutū non est, ut hæc exactius prosequamur. Quod autem ad negotium nostrū attinet, sciendum in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur, omnes gradus equales esse, atque singulis quingenta stadia respondere, authore Ptolemaeo, si codex non fallit. Nam authore Eratosthene, quem ferre sequuntur Geographi, collatio singulorum graduū, est septingentorum stadiorum. Neque uerisimile est, ducentorum stadiorum discretiam in singulis accidisse gradibus. id etiam supra adnotauimus, cum de latitudine terræ diceremus. Quia propter multiplici cœli gradus, qui sunt, 180. in quingenta stadia, subito emergent, maximi cuiusque circuli stadia. 120000. quæ si per octo diuidantur, prouenient milliaria Italica. 22500. In parallelis autem discrimen est, nam quanto æquinoctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus. Hæc in tabulis Ptolemæi ferè marginibus apponitur.

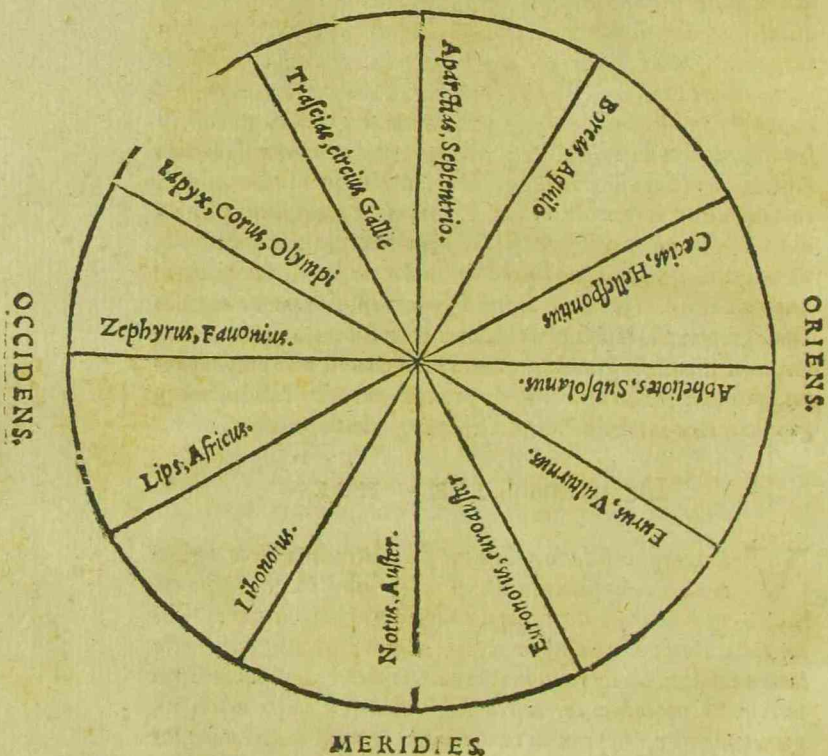
De uentis CAP. XVI.

Ventus est exhalatio calida & sicca lateraliter circa terram mota. Causa efficiens uenti est Sol & astra. Materia uero exhalatio, quæ dum in sublime, partim astrorum ui, partim natura tollitur, obstatulum inuenit mediam regionem aeris frigidam, & ab se pelatentem calidum. Ideoque retruditur exhalatio, meatque inobliquum circa terram. Vbi notandum, aerem secundum qualitatem, diuidi in tres regiones: Infimam, quæ proxime circa nos est, plerumque temperatam: Mediam frigida-

HEN. GLAREANI

diā frigidā, quam attingunt celsissimi montes. Tertiam supremā
calidā, proximāq; sphaera ignis. In hac postrema generantur dra-
cones uolitantes, stellae cadentes, & similes impressiones, ut uocant Phi-
syci. Quod uero ad loca uentorum attinet, notādum in quouis horizon-
te

SEPTENTRIO.

te quaternas uentrorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaq; tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie: quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utriusq; imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraq; parte. Poetæ uero quatuor diuinitates uentos principales nominarunt: ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Austrum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina,

Affer ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.

Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Naso lib. 1. Metamor. describens, Iquanquam magis explicato sermone, atq; adeo splendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit,

Persidaq; & radijs iuga subdita matutinis.

Vesper & occiduo quæ littora sole tepefcunt,

Proxima sunt Zephyro. Scythiam, septemq; triones.

Horriser inuasit Boreas. Contraria tellus

Nubibus assiduis, pluuiisq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionum, sanissimi Boreas, & Subsolanus: pestiferi Auster & Chorus: tonitruosi præ cunctis quidem Boreas, quanq; etiam Circius & Chorus: hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundū diametrum horisontis, quemadmodum Zephyrus Subsolano, & Septentrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiam uentis impo-
nuntur sepe à contraposis terris, quemadmodū Græci Cæciam dixerūt Hellepontium, quod ab Helleponto in Græciā deferretur. Et Horatius Chorum uocat Iapygæ, quemadmodū etiā Ptolemæus, quod ab Iapygio Italiæ promontorio euntibus in Aegyptum flet, ut in Ode. 1. Sic te diua potēs Cypri. Eadem ratione Latini Circiū uocauere Galliciū, q; à Gallia ferretur. Porro multi docuerunt ut omni tempore sciatur unde quiuisset uentus

uentus flet: quemadmodum Vitruuius lib. i. negotium non ita magnum
 si figuram istam, quam pinximus, in planum ponas, atq; in eius medio
 stilum erigas, à quo dependeat linum, aut quippiam aliud, quod uento
 agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inscripti sunt
 Notus & septentrio, lineam meridianam præsentet, quod horoscopo sa-
 cile inuenitur.

Qua ratione Ptolemæus ac eius sequaces pinxe-
 rint orbem. CAP. XVII.

CVM uellet Ptolemæus longitudinis terre etiã ponere aliquod
 immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad
 quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uideli-
 cet quantum aliæ ad ortum, quantum aliæ ad occasum tenderent. Con-
 stituit itaq; ad occasum Meridianum, qui per polos transiens, altera
 dimidiata parte ad orientem usq; protenditur, totamq; habitabilis ter-
 ræ longitudinem claudit. Quæ ut ipse inuenit, ex duobus quadranti-
 bus constat, gradibus autem bis nonaginta, id est. 180. Verum nostra æta-
 te alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte lustrati sunt. Sed notan-
 dum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Vt igitur tota
 habitabilis sub unum aspectum ueniret, qui nostra ætate habitati orbis
 typum pinxerunt globi superficiem aperuerunt, uelut chlamyde ma-
 gis pansa. Videmus autem globum circulis circūdatum, ac primis qui
 dem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad angulos rectos,
 quemadmodū Coluri in sphaera, sese intersecant, ac totam superficiem
 in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus
 igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alte-
 ros duos nostri utrinq; marginibus adiecerunt. Porro omnes lineæ, quæ
 à polo in mappa descendunt, uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in
 occasum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant. Diuisio
 omnium frequenter fit gradibus denis, quâquam & quinis fieri potest.

Depictura Globi. CAP. XVIII.

T Erram in globum pingere uulgato hoc modo possumus. Primū sanē inquirendi sunt poli, & hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potissimum ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est æquator, quem eodem pacto, quo polus, inuestigare possumus, ita ut ab utroq; polo omnibus partibus æquatissime distet. Meridianos autem faciemus omnes, in polo coeuntes, & in æquatore maxime distantes. discernuntur autem frequenter in mappulis denis gradibus, nonnūquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorum centrum est in æquatoris peripheria inquirendum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernuntur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terre. Is autem ad occidentem post Hispanias incipit, ut constituit Ptolemæus. Porro eum numerum pingere conuenit ad incognita terre. Sic enim nusquam impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi possunt. Et in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt autem primum termini littorum trium partium continentis, Europe, Affricæ, atq; Asiæ. Postea uero & fluuij, & montes maioris pingendi, quantum spatij iniquitate nō excludimur. Insulæ quoq; & maris sinus, & si qua alia adijci possunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi possunt.

De inducenda papyro in globum.

CAP. XIX.

H Abito quadrante cuiusq; maximi circuli in globo, diuide eum in partem treis, ut consuetudo est cōmunis signa pingentiū; deinde accipe papyrum, quam in planum immobilem ponito, duc in eā quā longissimā lineam, in qua ut minimum, 10. discriminato partem quales in quadrante globi ternas inuenisti. Secta autē sic tota linea huiusmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem, & al-

G terum

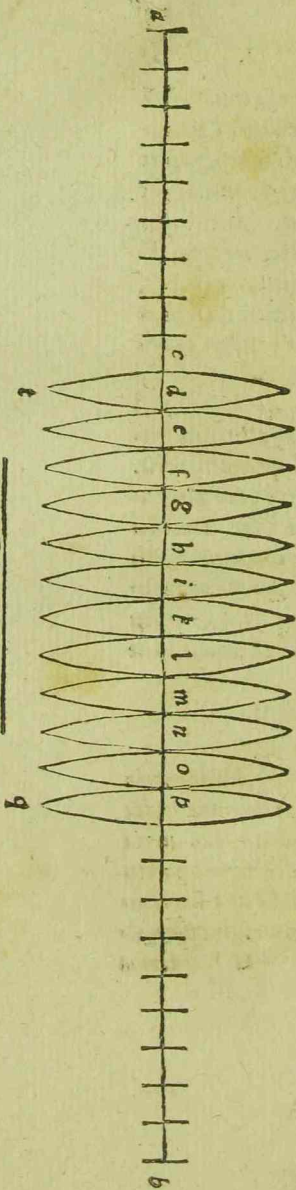
terum extende pedem in undecimū punctum, ita ut dena transmittas spacia, duc subinde arcus circulatorum, hemice-
clij minores, ex puncto in punctum, deinceps mouendo pe-
dem circini. Porro in alterum marginem cōuerso circino,
conuersos duc arcus, ac 12. sectis partibus, habes papyrum,
quam globo inducas. Sunt autem uelut 12. zodiaci signa,
sed in æquatore facta, quanq̃ in his error bisaria accidere
potest, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus pas-
santur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à
mediocriter exercitato facile corrigi possunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuisa partes, quales sin-
guli quadrantes æquinoctialis ternas habet. Ponito circi-
ni pedem alterū in b, alterum extende in o, sic enim dena
transmittes spacia, duc arcum q r. Deinde ex b promoue
circinum uno puncto, ita enim alter pes in n ueniet. Tum
rursus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum
fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum,
ita ut in a posito uno pede, in d alterū extendas, atq; illic
duc arcum s t, & emerget duodecima pars superficiei quā
querimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circi-
num ut antea in altero margine fecimus, ita enim in e pes
alter ueniet, ac deinceps promoue donec ad p deuenieris, ac
habebis duodecim partes papyri, quam globo apte circum-
ponere poteris, quanquam superne propter sphaera coars-
tationem nonnihil superabit. Sed id corrigere haud ma-
gno negotio quis exercitatus poterit.

De nominibus Geographorum.

C A P. X X.

Dimiciens.

Quadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æstus, Euripus, Bosphorus, portus, litus, agger, ora, Chæresonæsus, id est, peninsula, isthmus, insula, promontorium. Altera nomina generalia partium terræ sunt hæc: Continens, terra, territorium, regio, regnum, provincia, Gentiles populus, plebs, urbs, ciuitas, Oppidum, Emporium, Castellum, Vicus, Pagus, Villa, Casa, Tugurium. Tertia nomina agrorum sunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Clius, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratum, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, et similia. Quarta nomina generalia fluuiorum, stagnorum, et ceterorum aquosorum locorum, sunt hæc: Fons Riuus, Fluuius siue flumen. Torrens, fluentum, Gurgès, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Ostium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Cisterna, Piscina, Tberema. Hæc apud Ioannem Cocleum Noricum amicum nostrum, diffuse ac eleganter descripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingeniosi esse uideremur.

De Diuisione terræ CAP. XXI.

Quoties fit mentio de diuisione terræ habitabilis, intelligitur hæc sectio de superficie terræ supra aquam extante, quam homines et reliqua animantia inhabitant. Eius tres sunt partes: Europa, Africa et Asia. Minima est Europa, in qua nos sumus. Caput eius Roma. Media est Africa, in qua Chartago, pertinax Romani imperij æmula. Maxima autem est Asia, cuius caput quondam Troia. Porro hæ tres partes uocantur Continens. Nam insula dicitur undiq; circumdata mari. Nec alicubi harū adherens cōtinuata terra. Europa diuiditur ab Asia mari Argeo, Propontide, Ponto, Euxino, Meotide palude, Tanai fluuiio, et hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad septentrionē porrigitur. Inter mare Argeum et Propontidem est Hellespontus, per quem olim tranauit Leander ab Abydo ad Sestum, urbes littorales, illā Asiæ,

hanc Europæ. Inter Pontum Euxinum & Propontidem est Bosporus Thracius. Inter Meætim & Pontum Euxinum, Bosporus Cimmerius, ab oppido Cimmerio Thauricæ Chersonesi, quod ipsum tamen à Cimbris nomen habet, authore Strabone lib. 7. Eadem Europa ab Africa diuiditur primum freto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiam nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nam ubi Iberiâ, id est, Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum Vbi Galliam, Gallicum: post Ligusticum, ab Liguribus populis & Thyrrhenum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Adriaticum, siue Venetum, siue Superum: Ionium deinde, & Siculum à Sicilia, & Sardoum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &cet. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico mariq; rubro, qui & sinus Arabicus dicitur. Deinde linea quæ ab Heroum ciuitate per Isthmum, quo Asia & Africa connectuntur, ad nostrum mare uergit, quamuis pleriq; autores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2, Cap. 1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari quàm flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrabatur, si Nilus statuatur terminus.

EUROPA.

De Europa & partibus eius maioribus.

CAP.

XXII.

AD Europæ descriptione omnes authores inceperunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum potentiam. Strabo etiam libro. 2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptole-

maus

maus libris duobus uidelicet secundo & tertio, descripsit, in utroq; regiones denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europa sint. 14. tabule uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia, insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconensis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonensis, Germania magna, Rhetia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Haecenus ex libro secundo apud Ptolemæum, sequente uero libro rursus. 17. hæ: Italia, Cynus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Thaurica Chersonesus, Iazyges Metanastes, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

De Regionibus quæ libris secundo ac tertio apud
Ptolemæum continentur. & primum de
Insulis Britannicis,

C A P X X I I I.

Cum autem in describendo orbe, ingenium ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæ precium uisum est nobis illuc iuuentutē uelut ad fontem, & perfectum huius negotij artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionū generales fines ad illius præscriptionem, pauca adiicientes rerum uel priscarū, uel nostræ ætatis: insigniumq; locorū quædam nomina, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuaremus. Porro nec in artificio solū eximius Ptolemæus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dexteram, hoc est, ab occasu ad ortū: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali incæpit.

Hybernia itaq; insula à Septentrione Hyperboreo alluitur occasu, ab occasu occidentali, à meridie Vergiuo, ab ortu Hybernico. Hæc Prima Europa pætabula.

fles. In ea fabulantur esse D. Pâtriciij purgatorium. De hac miranda scribit Pomponius Mela.

Cōtrarium Albion à septentrione habet oceanum Deucalidonium, ab occasu
autem qui- Hybernicum & Vergium, à meridie Britannicum, ab ortu Germa-
dam hodie nicum. In ea neque montes sunt, neq; paludes, auctore Ptolemæo. Ho-
viderunt. die in duo regna diuisa est insula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis non
admodum conuenit. Insula triquetra est apud Cæsarem & Strabonem.
De ea copiose tractat Cæsar libro 5. de bello Gallico. Insule adjacent
his Orchades triginta numero, & Thyle septentrionis ultima apud ue-
teres.

De Hispania. CAP. XXIIII.

Secunda **C** Ontinēis prima portio ad occasum, est Hispania, quæ à Septen-
Europæ ta- trione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur oceano, à meri-
bula. die freta Herculeo, & mari nostro, ab ortu Pyrenæis montibus, qui Gal-
liam ac Hispaniam determinant. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat.
Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Beticam, Lusitaniam,
& Taraconensem.

Betica à Beti fluuio denominata, fines habet à septentrione
Lusitaniam, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanum occidentale,
à meridie fretum Herculeum & mare nostrum, ab ortu lineam, quæ à
Balearia ciuitate ad Anam ducitur. Hæc regio hodie regnum Gra-
mate dicitur.

Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam
ab ea flumine Durio, ab occasu Oceanum occidentale, à meridie Anam
flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem
aliquanto maiorem facit Strabo, Et nostra quoq; ætas. Portugallia
enim uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania
in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlybōna, quam Plī-
nius Olyssipponem uocat.

Taraconensis Hispania, plus quàm duplā ad priores, à septentrione
oceanum

oceanum Cantabricum, ab occasu occiduū habet, Lusitaniā, Beticāq; à Meridie mare Ibericum, siue nostrum, ab ortu Pyreneos montes ac Galliam. Hanc fecit amnis Iberus, à quo olim Romani Hispaniam ceteriorem ac ulteriorem diuiserunt. Hæc natio hodie quatuor habet regna, Castelle, Gallicie, Nauarre, ac Tarraconie, ab inclita Scipionum ciuitate. Præclarissimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorū urbs Numantia, quæ Romanis decem annis resistit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Sagunthum oppidum insigni clade sub Hannibale clarum & Carthago noua à Scipione superiore expugnata. Porro Hispania Romanis obstitit plus ducentis annis, sub Augusto primum perdomita. Insule duæ adjacent Hispaniæ Balearæ, maior & minor, quæ hodie etiā inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi sacra. Item Herculis columna in Bætica, Calpe.

De Gallia. CAP. XXV.

Sequitur Gallia post Pyreneos montes, inter Hispaniam Germaniæ Tertiæ Europæq; duo maria, Oceanum & mare nostrum sita. Quam C. Cæsar & ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celtiam (quæ propriæ Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtæ à Belgis flumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorum & Germanorum apud omnes auctores. Atq; hæc diuisio fuit antiqua. Augustus autem Cæsar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnā & Ligerim amnes est populorū. Tum reliquos Celtas, in Galliam Lugdunensem & Narbonensem diuisit, adiecta Narbonensi prouincia uetere, quā antea Romani tenuerant, quæq; hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuisionē posteriores secuti sunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc prosequemur.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicum, à septentrione & ortu Lugdunensem Galliam, flumine Ligeri discretam, à meridie

vidie partim Pyrenæos montes, partim Narbonensem Galliam.

Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

Postremo Narbonensis Gallia à septentrione Lugdunensi ac Belgica concluditur, ab occasu Pyrenæis montibus ac Aquitania, ab ortu alpinis, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptione Gallie, quod ad loca attinet, plus tribuendum C. Cesari, quam Ptolemæo. Quippe Cesar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentissimus in locis describendis Cesar. Porro Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amussim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formam oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Helutij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi nequaquã Belgis sunt adscribendi, sed Celtis: etiamsi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cesar Alduadubim uocat, Arar, & Rhodanus, non ex eisdem montibus originem ducunt. Nec auentici, aut ciuitas Equestris, Sequanorum ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus: sed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate Equestri satis patet ex situ Heluetiorum, à Cesare descripto. Gallorum omnium fortissimi (ait Cesar) Belgæ, maximæ fæmæ Cæltæ. Cesar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet opportunissima in utraq; maria, & nostrum & oceanum. Eam Franci, origine Germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, & eam qua Rhenum attingit: præterq; Lothoringos, & Heluetios, qui hodie Sabaudienses dicuntur. Vrbeshabent principalem Lutetiam, olim Parisiorum oppidum, & Lugdunum

Lugdunum nobile emporiū. Belgæ hodie in Picardos, Flandros, Brabatos, Hollandosq; diuisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconie hodie nomē retinent. Cæltæ aut innumera nomina. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item qui non parent.

De Germania. Cap. XXVI.

GERMANIA magna ab occasu Rhenum habet Galliasq; à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, Quarta Europa
pæ tabula. regiones uero Rhetiam, Vindelitiam, Noricum, Pannonias duas, superiorem & inferiorem. Ab ortu Visulam flumen, & Carpathum montem. In hac tam uasta ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor duntaxat populorum nomina mansere, Saxonum, Phrisiorū, Marcomannorum, & Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad Albim fluium habitabant, patentissima regione, ut patet apud omnes auctores. Ceterum Strabo etiam Sueuorum ad oriū Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoq; manet nomen. Marcomanni autem hodie uulgo Merribenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius est Albis, ultra quem Romani non habuerunt imperiū, ait Strabo lib. 7. Maxima sylua in ea Hercinia est, de qua Cæsar lib. 6. elegantissime differit: & quæ hodie nigra sylua dicitur, eiusdē caput est. Baccenis aut sylua longe alia est, uidelicet non longe ab Albi fluuiō in Sueuis. Multi hodie picariam uolunt quæ in Turynge est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno suo cōmodo. Utitur aut sermē uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoque in ea præclarissimæ, ut urbs Norica in umbilico propē Germaniæ, Eratphordia in Turynge, Praga in Bohemis, Vratislavia in Silesijs, Lubecum in Cimbricæ Chersonesi isthmo, & reliquæ infinitæ.

De Rhetia, Vindelitia, Norico, Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia. Cap. XXVII.

RHETIA ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio & Germaniæ, Quinta Europa
pæ tabula. ab ortu Lyco flumine & Vindelitia, à meridie alpius terminatur

minatur. Hec natio non prorsus ~~ita~~ habet apud Strabonem, quæ eam ad Comum usq; extendit. Hi origine Thufci sunt, ut autor est Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thufca etiamnum apud Rhetos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipsi in tria fœdera scisi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

Vindelitia ab occasu Lyco & Rhetia, à septentrione Danubio & Germania, ab ortu Aeno & Norico, à meridie item alpibus clauditur. In ea præclarissima urbs Augusta Vindelicorum ad Lycum annem.

Noricum ab occasu Aenum flumen & Vindelitiam, à septentrione Danubium & Germaniam, ab ortu Pannoniam superiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniã & Danubium, ab ortu Pannoniam inferiorem, à meridie Illyrim habet. Hodie Austria & Stiria. Porro in ea præclarissima urbs Vienna.

Pannonia inferior à septentrione Germaniam & Danubiũ, ab occasu Pannoniam superiorem, à meridie Liburniã siue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodum est.

Illyris, quæ eadẽ Liburnia (nam authores hæc duo nomina sepe confundunt) Item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non singulatim descripta, quanquam regionem singularem puto) à septentrione habent utraq; Pannoniam, ab occasu Histriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare Adriaticũ. Tota hæc Natio Sclauonia hodie vocatur, vulgo Wendenland.

De Italia, Corsica, Sardinia, & Sicilia. Caput XXVIII.

Sexta Europa
pe tabula.

HAstenus quæ libro II. apud Ptolemæum sunt regiones, nunc quæ libro III. Italia peninsula ab occasu Alpium iugis terminatur, ad Varum usq; flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum & inferum dicitur, à septentrione alteris alpiũ iugis, quæ Rhetie, atq; alijs

alijs sequentibus nationibus imminet, ab ortu Hadriatico mari, quod nunc Venetū uocat, olim à Romanis Superum uocabatur, deniq; à meridiè mari. Siculo. Hæc omnium regionum præclarissima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præterea præclarissimas, Insubrium Mediolanum, Venetorum Veronam, & urbem nouam, quæ nunc Italiæ clarissima est, Ligurū Genuam, Thuscorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apennius tendit, perinde atq; spina per tergum hominis. Est in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem usq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia Cisalpina uocabatur, cum altera Gallia, uidelicet nostra, Transalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ formatibiæ demortui hominis adsimilis est.

Cyrenos, quæ & Corsica insula, ab occasu & septentrione mari Ligustico, ab ortu Hetrusco clauditur, à meridiè mari, quod inter ipsam ac Sardiniam iacet. Hæc insula est nunc sub Genuensium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenum pelagus, à meridiè Africā, ab occasu & septentrione Sardoum. Hæc insula plantæ humani pedis adsimilis est.

Sicilia insula triquëtra, ab occasu & septentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridiè Afro, ab oriente Hadriatico siue Ionio. Tria habet promontoria, unde & Trinacris à Græcis dicta, quorū Pelorus septentrionem ac Italiam spectat, Pachynus ortū, Lilybæū meridiem & occasum. Ex Lilybæo quidā naues à Carthaginensiu portu egrediētes uidere poterat, ut refert Valer. Max. lib. i. non ita longe à fine. Itaq; quidā putāt Siciliā plus æquo remotam ab Africa in Ptolemæi descriptione. Strabo tamen lib. 17. ait Carthaginē distare à Lilybæo spacio milliū stadiorū ac quingentorū ferè, quæ cū Ptolemæi nō omnino discrepat pictura. In hac insula mons Aetna incendio memorabilis, Syracusæ urbs, ac Messa. Sardinia ac Sicilia hodie sub ditione Hispanorum esse dicuntur.

Septima Europa
pe tabula.

De Sarmatia Europæ, Taurica Chersoneso, Iazygi
bus Metanastis, Dacia, duabus Mysijs,
& Thracia. Cap. XXIX.

Octava Euro-
pæ tabula.

Sarmatia Europæ terminatur à septentrione oceano Sarmatico, ab occasu Vistula fluuiò & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuiò Tanai, Mæotideq; palude. Hæc regio nostra ætate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhusiam, Prusiam, Lituanicam, Liuoniam, Moscouiã, Podoliam, Albam Rhusiam. Sarmatiæ maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie sub uictoriosissimo principe SIGISMUNDO rege Poloniæ degit. Est in hac Borysthenes satis celebres flumen.

Nona Europæ
tabula.

Taurica Chersonesus Mæotide palude, Cimmerio Bosporo ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartaria à quibusdam.

Iazyges Metanastæ terminos habent à Septentrione Sarmatiam Europæ, ab occasu & austro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie Septem astra dicuntur, uulgo Sibenburg.

Dacia terminatur à septentrione Sarmatia Europæ, ab occasu Iazygibus Metanastis, à meridie Mysia superiore & Danubio, ab ortu Mysia inferiore & Danubio. Hanc hodie Transylvaniam uocant. Est autem longe alia ab ea, quam non recte hodie Daciam uocant, cum sit Dania appellanda, uulgo Dänmårck, ad Cimbricam Chersonesum.

Mysia superior à septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. In ea est Dardania. Hæc hodie Seruia dicitur.

Mysia inferior ab occasu habet Daciam, à septentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu & ontum Euxinum, à Meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius sex hostijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

Thracia à septentrione habet inferiorem Mysiam, ab occasu superiorem

viorem, à meridie mare Aegeum, ab ortu Bosporum Thracium, ac Propontidem. In hac Constantinopolis est, olim Bizantium.

Ad Thraciam & Hellespontum est proprie Chersonesus, ubi urbs Iesus, amore Herus & Leandri clara.

De Macedonia, Epeiro, Achaia, Euboea, Peloponneso, & Creta insula. Cap. XXX.

Macedonia limites habet à septentrione Dalmatiam, Mysiam
superiorem & Thraciam, ab occasu Ionium pelagus siue Ha- Decima Euro
driaticum, à meridie Epeirum atq; Achaia, ab ortu Aegeum pelagus. Ea pa tabula.
natio rebus gestis, & regum nobilitate, præclarissima, præcipue uero Alexander Magni. In ea urbes quoq; præclarissimæ, Thessalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios, & Othrys. Fluvij: Sperchius, Peneus, Axios & Strymon. Ptolemeus hanc latiore facit quam uetusta descriptio habet apud Liuium de bello Macedonico.

Epeirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridie mari Ionio siue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acrocorauna & Pindus à Thessalia imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia, & Actium. Hec natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quondam Pyrrho rege. Insulam adiacentem habet Corcyram, olim Phaeaciam dictam ut putant quidem, nobilem carmine Homerij, & Alcinoos rege, nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes in iule, Ithaca Ulyssis patria, Cephalenia, & Echinades, ac Zacynthus.

Achaia ab occasu habet Epeirum, à septentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegeum, à meridie Hadriaticum, & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarumATRIX quondam, Delphi in Phocido oraculo Apollinis clari. Montes, Helicon, Parnassus, Cytheron, Hymettus. Fluvius, Asopus. Regiones præclarissimæ, Acicholia, in qua Calydon: Boeotia, in qua Thebae: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Suntium promontorium. Achaia Euboeae ingens adiacet insula,

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis portus Bœotie.

Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticū pelagus, ab ortu Creticū mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Myccenarum, Argiuorum, Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pyliorum, & Messeniorum imperium. Multæ horum populorum præclarissimæ urbes, multi principes celebrati, immensæ res gestæ, montes quoq; ac fluuij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythera, ab ortu Salamina, & Aeginam maxime famæ.

Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Hæc quoq; insula nulla sub cœlo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideoq; ab Homero *Ἰατρίππονε* dicta, hodie Candia. Item in Aegæo pelago insule sunt multæ, quædā ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delū in circulo posite sunt. Reliquæ Sporades dicuntur, quòd undiq; per mare disperse sint. De his omnibus Plin. lib. 4. cap. 12. copiosissime. Hæ omnes nationes, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarum imperio sunt.

AFRICA.

DE AFRICA, ET EIVS PARTIBVS, AC
primum de Mauritanij duabus, Africa
minore, ac Numidia.

Cap. XXXI.

Sequitur deinde Africa, altera mundi pars, quam Ptolemæus lib. quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cesariensem, Numidiam nouam, Africam propriæ, Cyrenen, Marmaricam, Libyam, Aegyptum inferiorem

riorem, Thebaida, Libyam inferiorem, Aethiopiam supra Aegyptum, Aethiopiam omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanum occidentalem, ad Prima Africæ septentrionem fretum Herculeum & Ibericum, usq; ad Maluæ fluij ca tabula hostia, ab ortu Mauritaniæ Caesariensem, à meridie Getuliam & Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorem & minorem. Est in ea Tingis Caesarea, & Columna Herculis Alyba.

Mauritania Caesariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagum fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Siphacis quondam regia, & Masesiliorum regnum, quod postea in Masanißæ manus uenit.

Aphrica latus occidentale, terminatur Mauritania Caesariensi, & Secunda Africæ Ampsaga fluuij septentrionale, pelago Aphricano: orientale, Cyrene: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij amula. Est Utica, ubi posterior Cato se occidit. Est & Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Quamquam Ptolemæus eam Cirtesiorem faciat urbē. Multæ ante Aphricam insulæ sunt, & duæ Syrtes, maior & minor, impediti ac salebrofi sinus maris. Hæc tota cum duabus Mauritanij natio, hodie Barbaria uocatur.

De Cyrenaica, ac Reliquis nationibus Africæ. Cap. XXXII.

Cyrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Africam proprie, à Tertia Africæ septentrione Libycū pelagus, ab ortu Marmaricā, à meridie de ca tabula. scita Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt Beronice, Arsinoë, Ptolemæis, Apollonia ac Cyrene. unde & Pentapolis dicta.

Marmaricā, Libyam, ac Aegyptū Ptolemæus non adeo accurate distinxit, quamquā Marmaricā ad Cyrenem ponit, deinde Libyam, postremo Aegyptum ad Asiam & sinū Arabicum. Hæ tres etiam nationes ad septentrionem

Septentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiam supra Aegyptum. In Libya hac est Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexandria est metropolis, opus Alexandri Magni, & regum Ptolemaeorum regia, deniq; nostri Ptolemei patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui septem hostijs in nostrum mare exoneratur, ac Aegyptū inferiorem in litera Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio est ad Nili ripas utrinq; ac undique propemodum montibus circumdata. In ea multæ ac præclarissimæ urbes, ut Thebæ centum portis, Homero celebrata: quæ etiam Διοπολις, de qua Iuuenalis:

Rari quippe boni, numero sunt uix totidem quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.

Ad sectionē Nili, ubi Δ efficit, Babylon est: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Israël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, passi sunt, ac Mo se duce per rubrum mare siue sinum Arabicum in deserta Arabiæ deducti, postea in terram sanctam uenerunt.

Quarta Afri-
cæ tabula.

Libya interior terminatur à septentrione duabus Mauritanijs, Africa atq; Cyrene, ab ortu Aethiopia quæ supra Aegyptum est, ab occasu oceano occidentali, à meridie Aethiopia omnibus his australiore. Populi in hac celebres Garamantes, & Getuli. Aethiopia quæ supra Aegyptum est, terminos habet à septentrione Aegyptum, Marmaricam, & Libyam: ab occasu interiorē Libyam, à meridie exteriorē Aethiopiā, ab ortu Arabicum sinum siue mare rubrū. In hac Meroë insula est Nilus, in qua diuus Matthæus prædicasse Euāgelium dicitur, item Troglodytica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his australior, à septentrione habet Libyā interiorē & Aethiopiam supra Aegyptū, ab occasu & meridie Ptolemæo incognitam terrā, ab ortu sinū Barbaricum, quæ pars est oceani Indici meridionalis. In hac montes Lunæ sunt, ex quibus Nili paludes originē trahūt. Extremū Ptolemæo cognitū Prassum est promontoriū. uerū non sira etate tota hæc portio à Lusitanis inuēta est, ut postea exponemus.

ASIA

A S I A.

De Asia tertia parte mundi.

CAPVT XXXIII.

Asiam magnā Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto, & septimo: item, 12. tabulis. Prouincias eius facit. 48. quamquam in ultimo catalogo libri octauī apud eundem non usq; adeo clarum est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam, ac Paphlagoniam: utraq; enim illic binæ, quæ in quinto singule, nec distinctæ. Idem de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt autem in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia, Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus insula, Syria caua, Phoenice, Palestina Iudea, Arabia petraea, Mesopotamia, Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt nationes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hircania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sace, Scythia intra Imaum montem, Scythia extra Imaum montem, Serica, Aria, Baropamisus, Drangiana, Arachosia, & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobane insula.

De Ponto ac Bithynia, Asia proprie, Lycia, Galatia, ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore & Cilicia. CAP. XXXIII.

Ponti ac Bithyniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosphorus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galia Prima Asia, à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclaræ Chalcedon, Nicea ac Nicodemia.

I Quæ pro

Quæ proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegeum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Mirtoum dicitur, à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac Galatiam. Sed notandū regionē quæ proprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnam ac Cariam. Præterea esse in ea Mysias duas, maiorem ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeolida, Ioniam, ac Dorida regiones. Est autem hæc natio abunde apud omnes auctores celebrata urbibus præclarissimis. Præterea fluminibus ac mōtibus innumeras. Carum etiam nomē in militia clarum est, Lydorum uero in diuitijs. Hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quæ proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniam & partē Asiæ proprie, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappadociam, à septentrione Pontum Euxinum. In hac Paphlagonia est ad Pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydi olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia & Cappadocia, à meridie Pamphylico mari. In hac sunt perga & Attalia ciuitates, quarum mētio est in Actis Apostolorū.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, & superne etiam maiore, à septentrione ponto Euxino. In hac flumen est Termodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus & Temiscyra. Item Amascia Strabonis patria.

Armenia minor à septentrione & occasu habet Cappadociā, ab ortu
Armenia

Armenia maiorem, distincta ab ea Euphrate flumine: à meridie Cilicia.

Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentrione Cappadocia & minore Armenia, ab ortu Ammano mōie, à meridie mari iſſico ſiue Cilicio. In hac fluuius Cydnus, qui Tharſum urbem præclariffimā perſe-
luit, D. Pauli patriam. Haftenus Cherſoneſi regiones enumeratæ ſunt,
quàm minorem Aſiam uocamus. Habet autem inſulas circumquaq; ad-
iacentes. Et Troas quidē, Tenedon, & Leſbon: Lydia uero Chii: Ionia
autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum, Lycia
Rhodum, omni etate claram inſulam.

De Sarmatia in Aſia, Colchide, Iberia, Albania, & Armenia minore, CAP. XXV.

Sarmatia Aſiatica terminatur à ſeptentrione terra incognita Ptole-
mæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuiio, Meotide palude
ac Cimmerio Boſporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Al-
bania, ab ortu Scythia intra Imaum mōiem, & mari Caſpio. In hac ſunt
Amazones, montes Hyperborei, & Caucaſus, Mithridatis regio, Alce-
xandri columnæ. Et Turci, qui corrupte in omnibus Ptolemæi codicibus
Tuſci legūtur. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiā notandū quæ
Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scythias nominare.
Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradiſſe, Tametiſi om-
nes ſeptentrionis populos Scythas nominant paſſim.

Secunda Aſia
tabula.

Colchis habet à ſeptentrione Sarmatiam in Aſia, ab occasu pontum
Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phas-
ſi fluuiū, & urbs Dioſcurias. Ex ea Medea cū Iaſone profugit in Græciā.

Tertia Aſia
tabula.

Iberia undiq; mōtibus ſepta, terminatur à ſeptentrione eadē Sarmat-
tia, ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à ſeptentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Ibe-
riam, ab ortu mare Caſpium ſiue Hyrcanum, à meridie Armeniam
maiorem. In hijs regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit

1 2 Pompeius

Pompeius. Aiunt & in ea diuū Bartholemæum concionatū uerbū dei.

Armenia maior terminatur à septentrione Colchide, Iberia, ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia, atque Assyria. In montibus Armeniæ post diluuium arca Noë consedisse dicitur Gene. cap. 8. quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

De Cypro insula, Syria, atque eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palestina Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia.

CAP. XXXVI.

Quarta Asiæ
tabula.

Cyprus insula ab occasu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à septentrione Ciliciū. Hæc insula Veneri quondam sacra fuit, Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à septentrione Armenijs, ab occasu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palestina, ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum scriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua, siue Cœle, quam non recte uocant Curuam. Anthiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatissimam urbem in Actis Apostolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damascum. Montes: Carmelum, Lybanum, & Antilybanum:

Palestina Iudæa pars Syriæ, habet à septentrione Phœniciam, ab ortu Syriæ partem, à meridie Petream Arabiam, ab occasu Syriacum pelagus. In hac Hierosolyma, Cesarea Stratonis, Ioppe, nunc Iaphet. Multæ item aliæ in sacris literis nominate urbes. Ipsa etiam Samariam conplectitur ac Gallileam. In ea Iordanis fluuius, qui Genesar lacum effundit. Ptolemæus etiam Tiberiadis addit lacū, qui neq; apud Pliniū, neq; apud Strabonem habetur, sed Tiberias oppidū ad Genesaritidē lacum

cum

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuum uocant. In ea est terra, quam sanctam uocant sacre literæ, diuisa in duodecim tribus Israel. Cuius longitudo est à Dan ad Bersabem, latitudo ab Ioppe ad mōtana, quæ undiq; Iordani imminet ab Arabibus.

Arabia Petraea terminatur ab occasu Aegypti, à septentrione Palestinae Iudææ, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabiae Felice ac deserta. In hac Petra est Metropolis. Hæc olim Nabatea dicebatur. Per huius partem filij Israël ex Aegypto in terram sanctam uenerunt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuii ac Syria, ab ortu Assyriae per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratem flumen. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Genesios capite II. uocat illam Aram: In ea urbs Carra, Cede M. Crassi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Item Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. I. cap. 15.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiam, ab ortu Babyloniæ, à meridie felicem Arabiam, ab occasu Syriam ac Arabiæ Petreæ.

Babylonia terminatur à septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabiae deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldaea regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abraham Genesios cap. 12. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere ac magnificentia inter septem orbis spectacula. Hactenus libri V. regiones recensuimus, sequuntur nunc libri V. Leiusdæ Ptolemæi.

De Assyria, Susiana, Media, Parthia, Hyrcania,
Arabia felice, ac duabus Carmanijs.

Caput XXXVII.

Assyria finitur à septentrione Armenia maiore, ab Occasu Quinta Asia
Mesopotamia et Tigri flumine, à meridie Susiana, ab orientis tabula.
et Media. Horum Imperium et antiquissimum erat, et maximum.

In hac est Ninus urbs, ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porro regum Persarum domicilium erat æstivo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentrione Assyriam, ab occasu Babyloniam, ab ortu Persidem, à meridie Persicū sinū. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis terminatur à septentrione Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu persico. Hi à Medis in se & Susa retulerunt regnum. Quorū nomen & lingua etiamnum toto oriente clarèt.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniam, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omnium orientalium maxime Romanorū imperiū, cum potissimum florent Romani, retulerunt.

Sexta Asia Arabiam felix à septentrione habet Petream atq; desertam Arabiam, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra ætate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hyrcano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum. Vnde illud Virg. Aen. 4. Hyrcanæq; admorunt ubera Tygres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab occasu Perside & sinu Persico, à meridie Indico pelago. Hæ due nationes nihil memoratu dignum habent.

De Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica. Caput

XXXVIII.

Septima Asia Margiana habet ab occasu Hyrcaniam, à septentrione Scythiam, intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianam.

In ca.

In ea Massagætæ sunt, Dæ & Tapîri populi.

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à septentrione & ortu Sogdianâ diuisam ab ea Oxoanne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Haftenus Alexander Magnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea, Oxiana ac ultima.

Sacæ terminantur ab occasu Sogdiana, à septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum est: ciuitates enim non habent, nemoque autem & speluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occasu habet Asiaticam Sarmatiâ, à septentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occasu Scythia altera Octaua Asia & Sacis, à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram uel nullam potius esse mentionem.

Serica terminatur ab occasu Scythia quæ extra Imaum est, à septentrione atque ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Issedones sunt, ac Sera metropolis.

De Aria, Paropamisadîs, Drangiana, Arachosia, Gedrosia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana insula. Cap. XXXIX.

Sequuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro, Philippi filio, lustratæ, alioqui non usque adeo celebres.

Aria à septentrione habet Margianam ac Bactra, ab occasu Paropamisadîam ac Carmaniam desertam, à meridie Drangianam, ab ortu Paropamisadîam. Nona Asia tabula.

Paropamisadas. In ea est Alexandria, ab ipso Alexandro ædificata.

Paropamisadae ab occasu habent Ariam, à septentrione Bactra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamisso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadas, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoque Alexandria est.

Decima Asiae tabula. Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali. Hactenus Ptolemæi libri 6. regiones dictæ sunt, sequuntur nunc libri 7.

Vndecima Asiae tabula. India cis Gangem habet ab occasu Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiã, à meridie Indicum Oceanum. In hac Indus maximus est fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionysiopolis & Nysa apud authores, non longe ab Arachosia urbs. Hæc natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Duodecima Asiae tabula. Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occasu India trans Gangem & Magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud authores.

Taprobane insula opposita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsque metallis abundans, nostra ætate non omnino eo modo reperta.

De Regionibus extra Ptolemæum.

CAP. XL. & ultimum.

QUæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones non ita certis Extra Ptole-
 auctoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte de- mæum.
 scriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias, ac insulas fortuna
 tas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione quicquid ul-
 tra sexagesimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ulti-
 ma, A meridie quicquid ultra decimum sextum gradum latitudinis Au-
 strinæ, Ab ortu quicquid ultra centesimum octogesimum gradum: quæ
 omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspicer.

Porro ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine
 octoginta ferme graduum. Duæ insulæ Spagnolla & Isabella: quæ qui-
 dem regiones secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbo Ge-
 nuensi, & Americo Vesputio eius nauigationis ducibus. Sunt qui putent
 tempore Cæsaris Augusti eam terram fuisse notam, atq; Maronem libro
 sexto Aeneidos de ea hæc protulisse carmina:

Iacet extra sydera tellus,

Extra anni solisq; uias, ubi coelifer Atlas

Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autem nula-
 lam Aethiopiam extra zodiacum iacere contendit. Itaq; ipse exponit
 extra, id est, penè extra. Porro Donatus solem pro die, annum pro nocte
 positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A septentrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Nor-
 uegia, Suecia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est orientalis, occidenta-
 lis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quæ hodie Selan-
 diam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocasse uidetur,
 aut sultem uicinam Daniam: ait enim ab incolis nominari alterū mun-
 dum

HEN. GLAREANI. GEOGR A.

dam quippe quæ etiânum incôperta est magnitudinis.

Ac ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum longitudo gradum à nostris Geographis adijcitur: In qua immensa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Adpingunt insulam Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, & quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Ptolemeus Menuthiam insulâ libro. 4. capite ultimo posuit: præterea maxima portio Africa ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutium feruntur. Porro oceanum Indicum meridiem à Præso promontorio Africa ad Cattigaram usq; Sinarum stationem, totum inclusum terra, Ptolemeus existimauit, quemadmodum mare Caspium, quod quidē omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partem putarunt.

Sed illud indicum nunc repertum est, non terra inclusum,
sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

E P I L O G V S.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quàm sunt prompto, ad publicam studiorum utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatam hanc editionem uidero, dabo uidelem operam, ut aliquando & climaticæ res & locupletiores in publicum emittantur: ac alia item nostra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valete.

ERRATVM.

fol. 20. seq. columna. uersu ult. lege, cuius magnifica.

